

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ИНДИКАТОРИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ДЕЛАТА В НАКАЗАТЕЛНОТО ПРАВОСЪДИЕ

Международни
и национални индикатори,
ситуацията
в България и Полша

ЦЕНТЪР ЗА
ИЗСЛЕДВАНЕ НА
ДЕМОКРАЦИЯТА

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ
ИНДИКАТОРИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ
НА ДЕЛАТА В НАКАЗАТЕЛНОТО
ПРАВОСЪДИЕ

Международни
и национални индикатори,
ситуацията
в България и Полша

ЦЕНТЪР ЗА
ИЗСЛЕДВАНЕ НА
ДЕМОКРАЦИЯТА

Настоящата публикация прави преглед на съществуващите практики за измерване на резултатността на съдилищата и управлението на наказателните дела, почиващи на концепции като ефективност и ефикасност, прозрачност, грижа за качеството, определяне на критерии, ориентираност към резултатите и отчетност. Те са разгледани на международно и национално равнище като два компонента на процеса по въвеждане на модел за качество в правосъдието, който все повече набира скорост в Европейския съюз. На национално равнище докладът се спира на постиженията в областта на приложението на индикатори за резултатност в Англия и Уелс, Германия, Холандия, Финландия, Белгия, Франция, Испания и Румъния. Анализира се и законодателната, политическата и стратегическата рамка в България и Полша с оглед на възможното въвеждане на институционални индикатори в системата на наказателното правораздаване на двете страни.

Докладът е част от проекта „Въвеждане на индикатори за интегрирано управление на делата в наказателното правораздаване“ (e-Tools), осъществяван с подкрепата на ГД „Правосъдие“ на Европейската комисия.

Автори:

Никола Джованини, управител, Droit au Droit

Малена Дзингони, изследовател, Droit au Droit

Мирияна Илчева, Научен сътрудник, Център за изследване на демокрацията

Проф. Павел Вилински, Университет „Адам Мицкевич“, Факултет по право и администрация

Пьотр Карлик, Университет „Адам Мицкевич“, Факултет по право и администрация

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

За повече информация и актуални новини по проекта e-Tools, моля, посетете <http://www.e-tools-project.org/>

Тази публикация е осъществена с финансовата подкрепа на Европейския съюз. Отговорност за съдържанието ѝ носят авторите и тя не отразява непременно позицията на Европейския съюз.

ISBN: 978-954-477-188-1

© 2012, Център за изследване на демокрацията

София 1113, ул. „Александър Жендов“ № 5

тел.: (+359 2) 971 3000, факс: (+359 2) 971 2233

www.csd.bg, csd@online.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

1. УВОД.....	5
2. МЕЖДУНАРОДНИ ИНДИКАТОРИ.....	9
2.1. Сравнителен преглед на ЕКЕП на ефективността на европейските съдебни системи.....	9
2.2. Доверие в правосъдието – проектът Euro-Justis.....	14
3. ИНДИКАТОРИ В ИЗБРАНИ ДЪРЖАВИ.....	17
3.1. Англия, Уелс и Германия.....	18
3.2. Холандия.....	25
3.3. Финландия и Дания.....	26
3.4. Оценяване на резултатността на съдилищата във Франция и Белгия.....	28
3.5. Измерване на ефикасността на правосъдието в Испания.....	32
3.6. Румъния: възможни индикатори за резултатността на съдилищата и прокуратурата.....	34
4. ИНДИКАТОРИ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО НА НАКАЗАТЕЛНИТЕ ДЕЛА: ПЕРСПЕКТИВИТЕ ПРЕД БЪЛГАРИЯ.....	39
4.1. Законодателна, политическа и стратегическа рамка.....	39
4.2. Съществуващи индикатори за управление на наказателни дела и тяхното използване.....	43
4.3. Институционална и технологична рамка за бъдеща система от индикатори за управлението на наказателното правосъдие.....	47
5. УПРАВЛЕНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНИТЕ ДЕЛА В ПОЛША.....	49
5.1. Изследвания на Хелзинкската фондация за правата на човека.....	49
5.2. Ситуацията в Полша на практическо равнище.....	50
5.3. Ведомства, отговорни за внедряването на нови технологии.....	50
5.4. Текущи мероприятия.....	53
6. ПРЕДИМСТВА И НЕДОСТАТЪЦИ ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕЛЕКТРОННИ ИНСТРУМЕНТИ И ИНДИКАТОРИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНИ ДЕЛА.....	57
6.1. Предимства от използването на електронни инструменти и индикатори за управлението на наказателните дела.....	57
6.2. Недостатъци.....	58

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ 61

ПРИЛОЖЕНИЕ: ИНДИКАТОРИ ЗА ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТНОСТТА
И КАЧЕСТВОТО НА СИСТЕМАТА ЗА НАКАЗАТЕЛНО
ПРАВОСЪДИЕ В ИСПАНИЯ 67

1. Увод

През последните години в Европейския съюз все по-усилено се разисква въпросът за въвеждането на модел за качество в правосъдието. Този дебат е неделима част от започналия в повечето държави членки процес на реформи и модернизация, насочени към преодоляването на големия брой проблеми в системата на правосъдието във всяка от тях, сред които: значителното натрупване на дела, неравномерната натовареност с дела на отделните съдилища и съдии и прекомерната продължителност на съдебното производство.

Независимо че съдебната система вероятно със закъснение възприема принципите на измерването на резултатността, появата на термини като „ефективност и ефикасност“, „прозрачност“, „грижа за качеството“, „определяне на критерии“, „ориентация към резултати“ и „отчетност“ в професионалния жаргон на съдебната администрация сочи, че тези принципи се превръщат в един от крайъгълните камъни на съвременната управленска политика на системата¹. По отношение на оценката на качеството на правосъдието вече могат да се посочат множество случаи и методи, използвани на различни равнища в правораздавателната верига, от които да се извлече полезен опит. Всички подобни инициативи имат за цел по-добра организация на правосъдието, която да може да възстанови и укрепи увереността на гражданите в добрата работа на съдилищата.

Сравненията между различни държави също спомагат за очертаването на най-съществените проблеми или напрежения между оценяването на резултатността на съдебната система с управленска цел и запазването на автономността на съдебната власт. Според класическата теория за разделението на властите съдебната власт действително трябва да е независима от другите власти, за да се гарантира изпълнението на особената ѝ конституционна мисия – защитата на правата на гражданите. В този смисъл независимостта на съдебната власт е основополагащ елемент на демокрацията, основана на върховенството на закона. Ключовият въпрос в този случай е как подобно основополагащо изискване да се съчетае или да надмogne противоречието си с количественото изражение, стандартизацията и контрола, залегнали в основата на повечето средства за управление на резултатността. Какво следва да се предпочете при полагането на целта, към която трябва да се ориентира съдебната система като част от публичната администрация – „ефикасността“ или „качеството“ на резултатите?

---

¹ Colson, R. et S. Field (2011). Les transformations de la justice pénale, Paris, L'Harmattan.

Традиционният и основен метод за контрол на ефикасността на съдилищата, използван съвсем доскоро, се опира на механизмите за съдебна отчетност, най-типичните от които са провеждането на открити съдебни заседания и публикуването на мотивите за съдебните решения, които дават възможност за обществен контрол, както и производствата по обжалване и други методи за вътрешен контрол в съдебната система. В тази рамка съдебната отчетност се налага от самата съдебна система и следователно може да се разглежда като начин да се избегне рискът от външни влияния.

Съществува и друг подход, придобиващ все по-широко разпространение през последните години, който се състои в използване на показатели за резултатност при измерването на способността на съдилищата да постигат резултатите, за които са им дадени правомощия. Той е тясно свързан с концепцията за управленска отчетност и дефинира ръководството на съдебната система като управление на ресурсите, необходими за осигуряване на правилното ѝ функциониране, включително човешките ресурси, бюджета и инфраструктурата. В тази рамка оценката на резултатността на съдебната система се основава на анализ на възвръщаемостта на разходите и обикновено се извършва от институции като висшите съдебни съвети.

Въпреки разнообразния опит на различните държави, който ясно показва, че няма всеобщ модел за управленска отчетност на съдебната власт, и факта, че много от страните едва сега започват да правят опити в тази област лесно могат да се изброят най-важните показатели, използвани като стандарт или мярка за резултатност на съдебната система:

- брой на висящите дела или натовареност с дела;
- продължителност на производството или време, необходимо за приключването на едно дело;
- показатели за качеството на процедурата по разглеждане на делото;
- налични средства в системата според броя на подлежащите на разглеждане дела: човешки ресурси, оборудване, съдилища (и съответните бюджети и организация на съдилищата).

Въпреки че в подхода, който правителствата като цяло предпочитат, резултатността се приравнява към ефективността, редица европейски страни осъществяват инициативи, които показват, че управлението на *времето* или *резултатността* на съдебната система не е единственият използван ориентир в тази сфера, чиято резултатност поначало е твърде трудна за измерване. Във фокус отново навлиза темата за „качеството на съдебната власт“, по която се събира не само количествена, но и качествена информация и зад която стои идеята съдебната власт да бъде отговорна пред своите основни бенефициенти или крайни потребители – гражданите.

Настоящият доклад, засягащ разработването на съдебни индикатори, се състои от преглед на международните инициативи в тази област – най-вече работата на Европейската комисия за ефективност на правосъдието (ЕКЕП) и конкретните, използвани от нея методи, които могат да се приложат на национално равнище, както и работата на един международен изследователски консорциум, занимаващ се с доверието в правосъдната система. Докладът се спира и на постиженията на отделни държави в прилагането на такива индикатори: **Англия и Уелс, Германия, Холандия, Финландия, Белгия, Франция и Испания, както и на резултатите от скорошно проучване, проведено в Румъния .**

Разглеждат се ситуацията и перспективите в **България и Полша** в следните аспекти: нормативна, политическа и стратегическа рамка за възможното въвеждане на съдебни индикатори на национално равнище и най-важните стъпки, осъществени до момента.

2. Международни индикатори

2.1. Сравнителен преглед на ЕКЕП на ефективността на европейските съдебни системи

Въпреки споменатите проблеми няма съмнение, че фокусът върху измерването на резултатността на съдебната система и прилаганите вече дейности в това отношение са се увеличили значително през последните години. Освен статистическите данни от държавните органи и съдебните системи в отделните страни понастоящем и немалко международни организации събират сравнителни данни за резултатността на съдебните системи. Най-значим в това отношение е приносът на Европейската комисия за ефективност на правосъдието (ЕКЕП), създадена от Съвета на Европа през 2002 г.

Съществена част от работата на ЕКЕП заема оценяването на европейските съдебни системи². Този процес се ръководи от Работната група на ЕКЕП за оценка на съдебните системи (CEPEJ-GT-EVAL) и се занимава не само с ефективността на съдебните системи, но и с тяхното качество и ефикасност. Докладът за оценка на европейските съдебни системи – Издание 2010 г. (данни от 2008 г.): Ефективност и качество на правосъдието³ (по-нататък се споменава като „доклада на ЕКЕП“) е четвъртият от поредица доклади на ЕКЕП, а оценката обхваща периода 2008 – 2010 г. Той съдържа подробен преглед на съдебните системи на 45 европейски държави, за който е използвана широкообхватна схема за оценка, включваща следните по-широки категории:

- демографски и икономически данни;
- достъп до правосъдие и до всички съдилища;
- организация на системата от съдилища;
- справедлив процес;
- кариерно развитие на съдиите и прокурорите;
- адвокатура;
- извънсъдебно решаване на спорове;
- изпълнение на съдебните решения;
- нотариат;
- съдебни преводачи;
- предвидени реформи.

² Повече информация за оценъчната дейност на ЕКЕП можете да намерите на http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp

³ За пълния текст на доклада вж. <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CEPEJ%282010%29Evaluation&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864>

На базата на събраната информация е създадена „уникална база данни“ за съдебните системи на държавите – членки на Съвета на Европа, която позволява сравняването на количествени данни, като винаги се вземат предвид спецификите на съответните държави⁴. В доклада на ЕКЕП данните се разглеждат под отделни заглавия, като се правят редица сравнения с необходимите уговорки, някои от които може да се окажат полезни индикатори за качеството и ефективността на управлението на наказателното правосъдие. Където е възможно, се проследява и еволюцията на множество компоненти през различни периоди.

Под заглавие **Публични средства, отпуснати на съдилищата, прокуратурите и за правна помощ**⁵, докладът на ЕКЕП въвежда важните индикатори **обща сума на годишния бюджет, определен за всички съдилища, прокуратури и правна помощ на човек от населението, както и като част (в %) от БВП на човек от населението**, било като разделно или общо финансиране в зависимост от ситуацията в съответната страна; по-нататък се разглеждат същите показатели и по компоненти (съдилища, прокуратури, правна помощ) в отделни, посветени на тях глави. Изрично се отбелязва, че се взема гласуваният размер на бюджетните средства, а не реално изразходваните. Прави се разлика и между бюджета на съдилищата и бюджета на „цялата съдебна система“, който в някои страни може да обхваща бюджета на системата на затворите, осигуряването на Министерството на правосъдието или други институции като Конституционния съд или Съдебния съвет, съдебната защита на непълнолетни и пр. Може да се разглежда и разпределението на бюджета на съдилищата (в %), като се включват пера като brutни заплати на персонала, ИКТ (компютри, софтуер, инвестиции и поддръжка), съдебни хонорари (напр. възнагражденията на преводачи или вещи лица), разходи за наем и поддръжка на сградния фонд, инвестиции в сграден фонд, обучение.

В главата относно **достъпа до правосъдие**⁶ правната помощ се разглежда като съществен фактор за равния достъп до правосъдие на всички граждани. В частта за бюджета за правна помощ в доклада на ЕКЕП се представят **броят дела, за които е отпускана правна помощ на 100 000 жители, и средната сума от държавния бюджет за правна помощ за едно дело**, като делата допълнително са разделени на „наказателни“ и „ненаказателни“. Изтъква се, че „сумите, отпуснати за едно дело, може да се анализират изчерпателно само ако се вземе предвид общият брой на делата, за които се предоставя правна помощ“.

⁴ За преглед на доклада на ЕКЕП вж. http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2010/Synthese_en.asp

⁵ Доклад на ЕКЕП, с. 15 и сл.

⁶ Доклад на ЕКЕП, с. 49 и сл.

Под друго подзаглавие се анализира **делът на съдебните такси (или данъци) в бюджета на съда (като постъпления)**, вземайки предвид национални особености като това, дали достъпът до съда за ненаказателни дела е безплатен и дали поземлените или търговските регистри са част от съдилищата, която носи значителни приходи на системата.

В раздела за **съдилищата**⁷ се анализират две важни съотношения: **брой първоинстанционни съдилища с обща компетентност/първоинстанционни специализирани съдилища на 100 000 жители** и **общ брой на съдилищата (по местонахождение) на 100 000 жители**.

В главата за **извънсъдебното решаване на спорове**⁸ се обсъжда **броят на акредитираните медиатори на 100 000 жители**.

Разделът, посветен на **съдиите**⁹, се занимава с **професионалните съдии, практикуващи на пълно работно време, професионалните съдии, практикуващи на нередовен принцип, и непрофесионалните съдии (съдии без юридическо образование, мирови съдии) и съответния им дял на 100 000 жители**. Където е възможно, се анализира и **съотношението непрофесионални съдии на един професионален съдия**.

По отношение на **служителите на съда, които не са съдии**¹⁰, докладът въвежда следните категории: **Rechtspfleger** за съществуващите в някои страни независими съдебни органи, които изпълняват определени в законодателството задачи, **съдебни служители, чиято задача е пряко да подпомагат съдиите**, например архиварите, **служителите, отговарящи за различните административни въпроси и ръководството на съда**, и **чисто технически персонал**. Анализира се **процентът на служителите от отделните категории спрямо общия брой служители, които не са съдии, както и разпределението на служителите в съда, които не са съдии, на 100 000 жители** и **броят на служителите в съда, които не са съдии, на един професионален съдия**.

Под заглавието **Справедлив процес и дейност на съда**¹¹ в доклада на ЕКЕП се представят ключовите индикатори за резултатност, използвани от съдебните системи на всички държави. Един от тях е **процентът решени дела**, който се

---

⁷ Доклад на ЕКЕП, с. 83 и сл.

⁸ Доклад на ЕКЕП, с. 107 и сл.

⁹ Доклад на ЕКЕП, с. 117 и сл.

¹⁰ Доклад на ЕКЕП, с. 127 и сл.

¹¹ Доклад на ЕКЕП, с. 135 и сл.

получава, като броят на решените дела се раздели на броя на заведените дела и резултатът се умножи по 100:

$$\text{Процент решени дела} = \frac{\text{брой решени дела}}{\text{брой заведени дела}} \cdot 100.$$

Дял на решените дела близо до 100 % показва способността на съда или на съдебната система да реши почти толкова дела, колкото са заведени в рамките на определен период. Дял на решените дела над 100 % показва способността на системата за решаване на повече дела, отколкото са получени, като по този начин се намалява всякаква възможност за изоставане на дела. По същество процентът решени дела показва как съдът или съдебната система се справя с потока от постъпващи дела.

Индикаторът **време за решаване** осигурява допълнителен поглед към това, как съдебната система управлява потока от дела. Времето за решаване сравнява броя на решените през наблюдавания период дела и броя на нерешените дела в края на същия период. Съотношенията измерват колко бързо съдебната система (или съдът) решава постъпващите дела или колко време е необходимо да бъдат решени определен вид дела.

Отношението между броя на решените през наблюдавания период дела и броя на нерешените дела в края на същия период може да се представи по два начина. Първият измерва съотношението на решените дела от определен вид спрямо натрупаните нерешени дела. Съотношението решени : нерешени дела се изчислява по следния начин:

$$\text{Съотношение решени : нерешени дела} = \frac{\text{брой решени дела}}{\text{брой нерешени дела в края на периода}} .$$

По втория начин, който се опира на данните от първия, се определя броят на дните, необходими на съда за решаването на едно всякащо дело. Този индикатор, който е от пряк интерес за потребителите, засяга срока и по-конкретно времето за решаване, което се изчислява, като се разделят 365-те дни от годината на съотношението решени : нерешени дела:

$$\text{Време на решаване} = \frac{365}{\text{съотношение решени : нерешени дела}} .$$

Представянето на резултата като дни улеснява разбирането на значението на тази взаимовръзка. Представена като брой дни, тя прави съотношението решени : нерешени дела на една съдебна система по-лесно сравнимо с предвидената обща продължителност на съдебното производство или с установените стандарти за продължителността на съдебното производство¹².

По отношение на **процесуалното представителство в съда** в доклада се анализира **процентът на решенията по наказателни дела в първоинстанционни съдилища, където обвиняемият не присъства или не е представяван от квалифициран юрист на съдебното заседание.**

По-нататък докладът на ЕКЕП разделя делата на **тежки наказателни дела** и **дела за по-леки престъпления (нарушения)** и анализира **съотношението им на 100 000 жители, съотношението помежду им, както и процента решени дела.**

Разглеждат се категории като **процент на обжалванията** (процент на обжалваните решения), **продължително нерешени дела** (в продължение на повече от 3 години) и **средна продължителност на съдебното производство** (по инстанции, както и обща продължителност) за различните видове дела, включително и видовете наказателни дела.

В главата за **прокуратурата**¹³, както и в тази за съдиите се анализира броят на **прокурорите, служителите на прокуратурата и съотношението им на 100 000 жители.** По-нататък управлението на делата от страна на прокурорите се представя като **получени и решени дела на първа инстанция** (броя на приключените дела като сбор от прекратените дела, делата, приключили с наказание или мярка, и делата, предадени на съда) **на един прокурор**, за да се изследва равномерността при прокурорската натовареност. Докладът представя и още по-подробни индикатори като например **броя на делата, приключили с наказание или мярка, наложена или договорена от прокурора на един прокурор/100 000 жители и предадените от прокурор на съда дела на един прокурор/100 000 жители.**

Във връзка с **ранга и кариерата на съдиите и прокурорите**¹⁴ се дават таблици с **брутните годишни заплати на току-що започналите кариерата си професионални съдии и прокурори в първоинстанционни съдилища и**

¹² Подобен индикатор в съдебната система на САЩ е „продължителност на висящите дела“, която се измерва, като се изчисли времето в дни от завеждането на делото до последния ден на отчитания период (напр. последния ден на месеца, годината) – вж. например http://www.ncsconline.org/D_Research/CourTools/Images/courttools_measure4.pdf

¹³ Доклад на ЕКЕП, с. 181 и сл.

¹⁴ Доклад на ЕКЕП, с. 195 и сл.

прокуратури, както и отношението им спрямо средната брутна годишна заплата в съответните страни. Правят се същите изчисления и за заплатите на приключващите кариерата си съдии и прокурори от по-висши инстанции. Извършва се и сравнение между първоначалната брутна годишна заплата и същата в края на практиката.

Що се отнася до дисциплината, за важен индикатор се смята броят на дисциплинарните производства и наложените санкции на 100 съдии/прокурори.

В раздела за адвокатите¹⁵ се разисква абсолютният брой адвокати и правни съветници, броят им на 100 000 души и броят им на един професионален съдия. Посочва се и броят на дисциплинарните производства и наложените санкции на 1000 адвокати (без правни съветници).

2.2. Доверие в правосъдието – проектът Euro-Justis

Проектът Euro-Justis е осъществен с подкрепата на Седмата рамкова програма на Европейската комисия и с участието на девет партньорски организации от седем европейски държави, между които и Центърът за изследване на демокрацията. Той има за цел да разработи социални индикатори за доверието в правосъдието, за да направи възможно извършването на основана на доказателства обществена оценка на наказателното правосъдие в цяла Европа. В този раздел се представят някои изводи, направени в заключителния доклад по проекта¹⁶.

Според доклада понастоящем едва в няколко европейски държави се поставя необходимият акцент върху общественото доверие в правосъдието. Ако тези фактори бъдат пренебрегнати, съществува риск наказателната политика в страните членки „да се сведе до стратегии за краткосрочен контрол над престъпността за сметка на усилията правосъдната система да бъде легитимна и гражданите да имат усещането за безопасност и сигурност“¹⁷. В доклада също се казва: „В резултат на това политиката не се ръководи от научнообосновано и прозрачно измерване на обществените нагласи спрямо правосъдието. Държавите – членки на ЕС, имат нужда от добре обмислени индикатори за обществено доверие и

¹⁵ Доклад на ЕКЕП, с. 237 и сл.

¹⁶ Hough, M. and M. Sato (eds.) (2011). Trust in Justice: Why It Is Important for Criminal Policy, and How It Can Be Measured: Final Report of the Euro-Justis Project, Helsinki, HEUNI (по-нататък: Euro-Justis Final Report), достъпен и на http://eurojustis.eu/fotoweb/HEUNI_Report_70_revised_09112011.pdf

¹⁷ Hough, M. and M. Sato (2011). Why Measure Trust in Justice?, in: *Euro-Justis Final Report*, pp. 14-15.

институционална легитимност, ако възнамеряват да планират, проследяват и оценяват политиките за наказателно правосъдие.”¹⁸

Във връзка с възможните начини за измерване на доверието¹⁹ в доклада се споменава, че в повечето държави членки успехът на наказателната политика се определя с помощта на статистика за равнището на престъпността, която измерва благополучието обективно, докато проектът Euro-Justis насърчава по-широката употреба на субективни, възприятелни индикатори за оценка на наказателната политика и практика спрямо конкретни критерии за обществено доверие. По-нататък в доклада се изброяват възможностите пред отделните държави за прилагане на тези индикатори, за които за разлика от повечето индикатори за управленска политика, създадени на база на статистиката, събирана от държавната администрация, е необходимо да се събират отделни данни. В рамките на проекта бе използвана петата вълна на Европейското социално изследване (ESS), вече съдържащо модул за доверието в правосъдието, проведено бе и собствено изследване. Другите възможности включват да се добавят въпроси към вече съществуващо изследване, например национално изследване на престъпността, или да се откупи част от omnibusно изследване.

По проекта Euro-Justis е разработен пълен набор от въпроси, свързани със справедливостта, ефикасността и ценностните аспекти, взаимоотношения с полицията, намерение за сътрудничество (например докладване на престъпления, даване на показания в съда), познаване на системата и възприятия за легитимността. Въпросите са съставени така, че анализът на отговорите да позволи определяне на взаимовръзките между различните концепции, свързани с доверието в правосъдието, които са групирани в концепции и субконцепции.

В доклада се застъпва тезата, че изборът на въпроси се определя от приоритетите на политиката²⁰. Ако се изисква само един обобщен индикатор за доверие в правосъдието, тогава се препоръчват широкообхватни показатели с въпроси в следната форма:

„Имайки предвид всички неща, които се очаква да правят [полицейските органи/съдилищата], като добра или лоша бихте оценили тяхната работа? Изберете един от следните отговори. [Много добра/Добра/Нито добра, нито лоша/Лоша/Много лоша].”

---

¹⁸ Hough and Sato, p. 15.

¹⁹ Hough, M. (2011). How to Measure Trust? Survey Measures of Trust in Justice, in: *Euro-Justis Final Report*, p. 18 et seq.

²⁰ Hough, M. (2011). How to Measure Trust? Survey Measures of Trust in Justice, in: *Euro-Justis Final Report*, p. 20.

Ако се включват и индикатори за оценка на субкомпонентите, от които се състои обобщеното доверие в полицията или съда, ще е необходимо да се зададе серия въпроси, с които се измерват доверието в ефективността на полицията или съда, тяхната безпристрастност и процесуалната справедливост. Изчерпателна информация за самите въпроси от изследването и пилотното им приложение в България, Италия, Литва и Франция е публикувана в заключителния доклад на проекта Euro-Justis.

3. Индикатори в избрани държави

В специален раздел от доклад на ЕКЕП, посветен на качеството и резултатността на съдилищата²¹, се разглежда опитът на отделни държави в процеса на измерване на качеството на управление на делата.

Оказва се, че значителен брой от изследваните страни (26 от общо 45 държави – членки на Съвета на Европа) не разполагат с никакви стандарти за качество, нито със специалисти, отговарящи за политиката по качеството. В 14 държави има такива конкретни стандарти за качество, но в съда няма специалисти, които отговарят за съблюдаването им. Само в 4 държави – Хърватия, Република Македония, Холандия и Великобритания – Шотландия, едновременно са разработени стандарти за качество и има квалифицирани съдебни служители, отговарящи за тяхното спазване. Всички държави – членки на СЕ, посочват, че са разработили индикатори за оценка на дейностите на съда.

Четири са основните индикатори, използвани от участвалите в изследването държави:

- **индикатор за висящи и изостанали дела;**
- **индикатор за продължителността на делата;**
- **индикатор за броя на решените дела; и**
- **индикатор за броя на заведените дела.**

Има и други индикатори, които не са от толкова голямо значение за съдебните системи в Европа. Въпреки това някои от държавите определят пред ЕКЕП конкретни индикатори като важни за националните им системи:

- **резултатността на съдиите и служителите в съдебната система** е един от основните индикатори в 11 държави: Босна и Херцеговина, Кипър, Дания, Финландия, Франция, Гърция, Латвия, Литва, Черна гора, Словения и Турция;
- **качеството на съдебната дейност и на организацията на работата в съдилищата** се оценява в 10 държави: Албания, Кипър, Франция, Грузия, Гърция, Латвия, Черна гора, Холандия, Швеция и Република Македония;
- **процентът на делата, разглеждани от един съдия**, се споменава от 6 държави: Албания, Азербайджан, Естония, Грузия, Молдова и Холандия;
- **удовлетворението на клиентите от услугите, предоставяни от съда**, е един от приоритетите в 5 държави: Дания, Испания, Швейцария, Великобритания – Северна Ирландия и Великобритания – Шотландия;

---

²¹ Доклад на ЕКЕП, с. 97 и сл.

- **изпълнението на решенията по наказателни дела** се отбелязва като основен индикатор във Франция и Великобритания – Англия и Уелс;
- **разходите за съдебните дела** се оценяват в 2 държави: Естония и Швейцария;
- **удовлетворението на служителите** се оценява във Великобритания – Шотландия.

В 16 държави са заложили конкретни равнища на резултатност за съдиите на ниво отделни съдилища. В 12 държави такива целеви равнища въобще липсват.

Една от системите, която се прилага в някои страни, е **мониторингът на отложените дела**. Тя се прилага в 35 държави.

В 22 държави се наблюдават и някои други елементи. В Албания например се отчита и броят на **делата, решени от отделните съдии**, а в Полша и Руската федерация се наблюдава „стабилността“ на съдебните решения (**съотношение на отменените решения или решените наново дела чрез производства по обжалване**).

Често пъти се оценяват броят и видът престъпления (Франция, Латвия, Турция, Великобритания – Шотландия), а в Дания се извършва наблюдение над най-тежките престъпления.

В голяма част от държавите (36) се използват и системи за измерване на натрупването на нерешени граждански, наказателни и административни дела. Повечето държави, прилагащи системи за наблюдение на натрупаните дела, наблюдават и продължителността на съдебното производство (срокове).

Англия и Уелс, както и Финландия, примери от които се разглеждат в следващия раздел, спадат към категорията страни, в които съществуват стандарти за качество в съдебната система, но липсват специалисти в съдилищата, които да следят за спазването им (Германия не участва в проведеното от ЕКЕП проучване).

3.1. Англия, Уелс и Германия

Според изследователи²² Англия, Уелс и Германия имат, най-общо казано, сходни съдебни системи, но съществуват различия както в начина, по който са структу-

²² Източник на данните в настоящата глава: „Съдебните индикатори като електронни инструменти за измерване на ефективността на съдебната система в Англия, Уелс и Германия“, Електронни инструменти за ефективно управление на наказателни дела в отделни страни – членки на ЕС (многоезично CD). Център за изследване на демокрацията, 2011, с. 143 и сл.

рирани съдилищата, така и в съответните матрици, създадени за тяхната оценка. Друга основна разлика е, че съдебната система на Англия и Уелс представлява традицията на общото право, а Германия е представител на германския раздел от континенталното право. Сравнението между системите на Англия, Уелс и Германия разкрива взаимовръзките между някои от споменатите по-горе измерители.

Германия например почти няма бариери за достъп до правосъдие и това позволява много леки случаи да стигнат до съда. Това може да доведе до високи **стойности на резултатност**. Тези стойности обаче могат да бъдат намалени от сложната структура на съда в Германия. В Англия и Уелс, напротив, има висок праг за влизане в съдебната система, като резултат от който в крайна сметка се разглеждат само сложните случаи. Ето защо стойностите на резултатността ще бъдат доста ниски. По правило **по-силният филтриращ механизъм** отговаря често на **по-ниска резултатност**. Тя също е важен фактор, определящ различията в стойността на разходите, направени за съдебната система: **по-силният филтриращ механизъм** често отговаря на **по-ниски общи разходи за съдебната система**. Ниските стойности на резултатност на която и да е страна обаче по никакъв начин не са показателни за ефективността на съдебната система. Може да се твърди, че съдебна система, която успява да филтрира по-леките случаи, каквато е британската система, е високоефективна точно поради тази причина.

Измерителите за резултатност (напр. брой приключени дела за изхарчено евро или на един служител) също не дават ясна представа. В Германия например се наблюдава най-нисък брой приключени наказателни дела на един служител, докато при гражданските дела страната е със средни показатели.

Малко данни съществуват по отношение на фундаменталния въпрос за **разходите за съдебни спорове** в двете проучвани страни. Някои проучвания предполагат, че съдебният процес е сравнително скъп в Англия и Уелс (поради необходимостта от ангажиране на двама квалифицирани юристи, таксите, събирани от лондонските фирми, и забавянията на съда) и сравнително евтин в Германия (поради системата на фиксирани такси, както и поради значително високия процент на гражданите, ползващи се от застраховки за съдебни разходи).

От друга страна, индикатори като **брой приключени дела на човек от населението** разкриват огромни разлики между държавите и типовете правни системи по отношение на броя приключени дела на 1000 жители. В Германия има по-малко от 15 приключени дела на 1000 души, което показва силните филтриращи механизми в наказателното правосъдие. В този смисъл Англия/Уелс имат слаби филтриращи механизми – повече от 40 приключени дела на 1000 души.

3.1.1. Източници на данни за индикаторите

В Англия и Уелс най-често използвани източници за събиране на данни за индикаторите са:

- изчисления на базата на информация за резултатността;
- изчисления на базата на информация за служителите;
- изчисления на базата на информация за съдиите;
- изчисления на базата на информация за други служители;
- изчисления на разходите;
- изчисления на разходите за служителите;
- изчисления на други разходи.

Организационната структура на английската и уелската съдебна система се състои от три части: Съдебна служба, магистратски съдилища, Камара на лордовете.

Данни за Съдебната служба се получават от три източника:

- Годишен доклад на Съдебната служба;
- Бизнес план на Съдебната служба;
- Съдебна статистика на Департамента на Лорд-канцлера.

Данните за магистратските съдилища се получават от два източника:

- Доклад за дейността на магистратските съдилища, годишен доклад (Министерство на правосъдието);
- Наказателна статистика.

В Германия публикацията „Zahlen aus der Justiz“ (Данни за правосъдието) на Министерството на правосъдието се основава на данни от Федералната статистическа служба. Тази публикация предлага някои допълнителни данни за служителите и информация за времето за обработка на делата, а също представя числови данни и корелативни диаграми. Разбивката на цифрите по различни сектори на съдебната система, по-специално наказателния и гражданския, изисква допълнителна информация, достъпна само на ниво отделни федерални провинции или дори на ниво съдилища. Всички публикации са само на немски език и наличните данни са разделени по провинции в нехомогенен вид.

3.1.2. Съдебни индикатори, измерващи ефективността, разходите и качеството

Англия и Уелс до голяма степен използват съдебните индикатори, предназначени за измерване на необходимия брой служители и нивото на разходите, и за

подобряване на планираните резултати, с които са се ангажирали съдилищата и другите сходни институции. Планираните резултати произтичат от общите цели, поставени от Министерството на правосъдието.

За тази цел Англия и Уелс са разработили една от най-пълноценните системи от съдебни показатели, сред които в областта на наказателното правораздаване съществуват показатели за измерване на резултатност, качество и ефективност при наказателните дела – от повдигането на обвинението до решаването, като се води отчет по време на всички фази на производството в рамките на предвидения срок. Оценката на тези показатели е пряко свързана с целите, поставени от министъра на правосъдието в годишния общ план. Оценката се представя в годишния отчет на министерството. Както посочва Министерството на правосъдието на Англия и Уелс в така наречения „Корпоративен план“, който се издава ежегодно, целта на съдебните показатели е да допринесат за създаването на сигурно, справедливо и демократично общество. Утвърдените цели и приоритети са разпределени в четири „Ведомствени стратегически цели“ (ВСП). Основните резултати са заложиени и в корпоративния план на министъра на правосъдието, който определя недвусмислени рамки за отчетност и участие на гражданите.

Министърът на правосъдието използва следните показатели за оценка на значимостта, дадена от обществото, на работата на съдиите и на начина за използване на средствата от бюджета за съдебната система:

- **разходите за съдебната система като дял от БВП;**
- **разходите за съдебната система като дял от приходите от данъци;**
- **брой съдии на човек от населението;**
- **брой приключени дела на човек от населението.**

Стойностите на показателите в първите три случая представляват до известна степен оценката за съдебната система – професионална, регламентирана от държавната власт юрисдикция – дадена от обществото. Те могат да отразяват и неефективността или неефикасността на официалната съдебна администрация.

Индикаторът „брой приключени дела на човек от населението“ е обхватен измерител, който предлага описание на съдебната система под формата на качествени дескриптори. Специално внимание в оценката се обръща на характерните особености на правната и съдебната система, влияещи на потока от входящи в съда дела.

В Германия данните за броя на решените дела са разделени на *наказателни, граждански, семейни, административни, трудови, социални и финансови*. Разграничението между наказателните и гражданските дела в Германия не е същото

като в Англия и Уелс. Що се отнася до **броя на съдиите**, той е известен само по вид на съда.

3.1.3. Производителност

За да се оцени работата на съдиите от гледна точка на техния професионализъм, британското правителство е разработило **индикатори за оценка на резултатността** – електронен инструмент за оценка на връзката между ресурсите и услугите, предоставяни от магистратите и другите служители в съдебната система. За тази цел е въведена концепцията за **производителността**, термин, който обикновено се отнася до организационните структури и социалните предпочитания.

Съдебната система, състояща се от съдилища и други съдебни институции, преобразува ресурси (съдии, служители, сгради) в услуги (решени дела). Резултатността на съдебната система може да бъде дефинирана по много начини. Една естествена мярка за резултатност е **съотношението на производителността**.

В сектор с един ресурс и една услуга производителността се измерва като съотношение на извършената услуга към консумирания ресурс.

$$\text{Производителност} = \frac{\text{услуги}}{\text{ресурси}} .$$

Повечето служби от публичния сектор обаче предоставят множество услуги и използват много ресурси. В такъв случай услугите и ресурсите трябва да бъдат сумирани в количествени индекси. В идеалния случай количествените индекси за услугите и ресурсите ще включват и цените им като тежести, но цените често липсват в публичния сектор.

$$\text{Производителност} = \frac{p_1 \text{ услуга}_1 + \dots + p_m \text{ услуга } m}{w_1 \text{ ресурс}_1 + \dots + w_n \text{ ресурс } n} .$$

Що се отнася до това, колко и кои ресурси и услуги трябва да бъдат включени в разработването на съдебните показатели и каква трябва да бъде тежестта на всеки от тях в процеса на сумиране, изборът на уместните или полезни ресурси и услуги е от голямо значение. Въпреки това поради ограничените данни измерената производителност може да бъде сгрешена, като една от причините за това е невъзможността за включване на правилните променливи и ограничения.

Както Англия и Уелс, така и Германия включват **броя на решените дела** като измерител на услугите на съдебната система. Услугите, предоставяни от съдебната система, са много разнородни: различията в типа на делата в гражданските, наказателните или административните съдилища могат да доведат до изкривени резултати за производителност. За съжаление учените понякога са принудени да използват частични измерители за производителност като количеството на една отделна услуга, предоставена от служител, или броя решени дела на един служител. Въпреки че са лесни за изчисляване и за разбиране те водят до двуизмерност при описанието на един многоизмерен проблем. Този проблем не се решава дори чрез прилагане на частични измерители за производителност, каквито са брой решени дела на служител или общ коефициент на производителност. Дори по-лошо – те могат да изпращат противоречиви сигнали за относителната резултатност, затова трябва да бъдат тълкувани изключително предпазливо.

Тъй като **производителността** зависи от много фактори като **структура на услугата, интензивното или ограничено използване на свръхмодерни или остарели технологии, ефективността, с която се прилага технологията, както и характеристиките на работната среда, в която се предоставят услугите**, Германия и Англия/Уелс са разработили и такива **съдебни индикатори, които вземат предвид тези фактори**.

Британските учени убедително твърдят, че увеличаването на обема на производство може да влоши качеството (в смисъл на преразглеждане и позоваване на съдебни решения) на услугите, предоставяни от съдебната власт.

Ниската производителност може да произлиза от непълноценно използване на технологиите или от неадекватно управление. Често недостатъците или пропуските в управлението пречат на достигането на оптимални стойности на услугите и ресурсите. Това се оценява чрез **показатели за неефективност**, които могат да бъдат дефинирани като **съотношение на наблюдаваното към максимално осъществимото предоставяне на услуги, получени от дадено количество ресурси, или обратното**. Скъпите покупки, грешното разпределение на ресурсите, отсъствието от работа и ниските равнища на заетост в резултат на неадекватно планиране неизбежно водят до ниска ефективност.

При разработването на съдебни индикатори за определяне на вида резултатност, индекса на ефективност и други фактори в уравнението трябва да бъдат включени и:

- брой на решените дела на един служител, включително съдиите;
- брой на решените дела на един съдия;
- брой на решените дела на едно изхарчено евро.

3.1.4. **Дескриптори, оценяващи приключените дела и времето за решаване (С, Т)**

Броят на наказателните дела, решени от съдии, варира от по-малко от 200 дела годишно в Германия до 900 дела годишно в Англия и Уелс.

Броят на индикаторите, които оценяват решените дела на един служител или на едно похарчено евро, отразява различията в правните изисквания и качеството на съдебните системи. Някои от по-често използваните показатели за качество са:

- броят на обжалванията като дял от решените дела;
- броят на съдиите като дял от общия брой на служителите;
- средният размер на разходите за един служител;
- средната продължителност на приключените дела²³.

Броят на обжалванията като дял от решените дела представлява индикатор за качеството на правосъдието и мерило за бариерите пред обжалването (напр. разходите) и културните предпочитания (напр. чест, равенство). Делът на обжалванията служи като основен показател, който „обяснява“ различията, по две причини. Първо, обжалванията пред Висшия съд (High Court) като цяло изискват повече средства. Второ, ниският процент на обжалвания може да отразява високото качество на правосъдието, което може да отговаря на високи разходи за първоинстанционните дела. В Англия и Уелс делът на обжалванията спрямо всички решени дела е по-малък от 2,0 %, докато в Германия е по-малък от 7,0 %.

Широко използвани са и показателите за **производителността на труда (LP)**, **производителността на съдиите (JP)** и **решените дела за изразходвано едно евро (CSE)**. Те се дефинират, както следва:

$$LP = \frac{\text{решени дела}}{\text{рационално използване на персонала}},$$

където оползотворяването на персонала се измерва в еквиваленти на заетостта на пълен работен ден.

$$JP = \frac{\text{решени дела}}{\text{рационално използване на съдиите}}.$$

²³ При наказателните дела делът на предварителните задържания (задържани лица, които не са съдени и не са получили присъда) се използва като вторичен показател за забавяне на делото – вж. Reiling, D., L. Hammergren, and A. di Giovanni (2007). Justice Sector Assessments, A Handbook, World Bank, p. 56.

Броят на съдиите, работещи по дела, се измерва в еквиваленти на заетостта на пълен работен ден.

$$\text{CSE} = \frac{\text{решени дела}}{\text{общо разходи}} .$$

3.1.5. Примери за индикатори

При индикатора „подобряване на правосъдието чрез увеличаване на броя на престъпленията, при които нарушителят е санкциониран“ се счита, че едно престъпление е санкционирано, когато в резултат от регистрирано престъпление извършителят бъде осъден, предупреден, наложи му се имуществена санкция за нарушаване на обществения ред, получи предупреждение за притежание на канабис или бъде съден за съвкупност с друго престъпление.

Индикаторите, измерващи решаването на делата, имат за цел да измерват напредъка при решаване на правни проблеми и спорове на по-ранен етап и по-пропорционално. Това се постига чрез предоставяне на повече съвети и правна помощ, които да помогнат на хората да решават споровете си на по-ранен етап и по-ефективно, увеличаване на възможностите за страните по съдебни дела да уредят споровете си извън съда и намаляване на забавянето на решаването на споровете в рамките на съда.

Министерството на правосъдието на Англия и Уелс ежегодно издава правителствен анализ на **индикатора за измерване на процент от делата, решени в рамките на даден времеви период (период X)**.

3.2. Холандия

Холандия може да се смята за една от европейските държави, предприели значими стъпки за измерването на резултатността на отделните съдилища. Холандската система за оценка *Rechtspraak* открито следва модела на TCPS²⁴, но е доразвита и видоизменена в голяма степен, за да отговаря на националните

²⁴ **Стандартите за резултатността на съдилищата (Trial Court Performance Standards – TCPS) в САЩ**, разработени в периода след 1987 г., са мерило за общата резултатност на съдиите и останалите служители в съдилищата, чието основно предназначение е да осигуряват обратна връзка за дискусии и самоусъвършенстване на тези служители. Те са и опит за съизмерване на работата им с очакванията на гражданите, насочени към съда. Водещият им принцип е, че измерванията трябва да се извършват на организационно ниво (ниво съд) и че стандартите трябва да произтичат от очакванията на обществото към съдилищата.

особености. Петте стандарта за резултатност на съдебната система в *Rechtspraak* например препращат пряко към принципите, заявени в член 6 на *Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи* (Европейската конвенция за правата на човека): съдиите трябва да са независими и безпристрастни, съдилищата следва да са достъпни за всички, да гледат публично и справедливо делата и да издават присъди в разумен срок.

Системата за оценка е създадена с оглед на конкретните проблеми, стоящи пред холандското правосъдие – прекомерна продължителност на делата, нееднозначно законодателство и липса на обществено доверие. Съставена е от 59 показателя, които отделните звена на съдебната власт използват, за да придобият представа за качеството на работата си в обхванатите от показателите области.

В Холандия статистическите данни са и основополагащ инструмент при разпределението на човешките и финансовите ресурси. Използва се т.нар. модел *Lamicié*, разделящ делата на 48 типа, като комисия от съдии е преценила средната степен на сложност за всеки от типовете, според която за всеки тип дело се определя и стандартен срок за разглеждането му от съдия. Въз основа на тази категоризация по модела *Lamicié* в началото на всяка година Съдебният съвет изчислява за всеки съд приблизителния брой дела, които ще бъдат заведени, и броя на съдиите в еквивалент на заетост на пълен работен ден, които ще са необходими. На базата на тази информация Съдебният съвет договаря със съдилищата и Министерството на правосъдието разпределението на средствата. Ако даден съд не спази определени количествени или качествени стандарти, това може да се отрази отрицателно на бюджета, определян му от Съдебния съвет.

3.3. Финландия²⁵ и Дания

Още от 1995 г. финландската съдебна власт разполага със система за оценяване работата на съда с помощта на индикаторите за **производителност, икономичност и ефикасност**.

Производителността се изчислява по броя решения на един съдия или за единица административен персонал.

Основният индикатор за **икономичността или ефективността** на съда е разходът за едно решение, изчислен чрез разделяне на годишния бюджет на определен съд на броя на решенията, взети от съдиите в този съд.

²⁵ „Електронни инструменти за наказателно правосъдие във Финландия – добра практика“, Електронни инструменти за ефективно управление на наказателни дела в отделни страни – членки на ЕС (многоезично CD), Център за изследване на демокрацията, 2011, с. 59 и сл.

Изчисляването на ефикасността е по-сложно. То се основава на предположението, че бързото производство е от фундаментално значение за съдебното производство и за правата на гражданите. Следователно времето за обработване на делото се приема като ключова мярка за ефикасност.

Резултатността на съдилищата във Финландия се оценява с помощта на показатели за измерване на производителността, икономическата ефективност и компетенциите им.

Подобно на някои други скандинавски страни (Дания и Швеция) във Финландия не се оценява индивидуалната работа на съдиите, а се следи единствено работата на съдилищата на базата на определени количествени и качествени критерии.

Годишните резултати от оценката на всеки съд се подлагат на обсъждане със служителите от Отдела по съдебна администрация на финландското Министерство на правосъдието. Този процес има за цел да стимулира съдилищата да подобрят резултатността си, както и да договорят щатния брой на служителите и възможните назначения на съдии и/или други служители за определен период, да определят сроковете за разглеждане на делата, да обсъдят различни въпроси и проблеми във връзка с повишаването на ефективността на съда и да договорят средствата, необходими за функционирането му.

В държавния бюджет, одобряван от парламента за всяка държавна институция, включително и съдилищата, са залегнали конкретни целеви резултати (напр. планирани срокове за разглеждането на различни типове дела за различни съдилища, както и ключови области, в които е необходима модернизация). В публикувания от Министерството на правосъдието годишен отчет се анализира степенята на изпълнение на тези цели според конкретни количествени и качествени критерии. Качеството на съдебните производства и решения се оценява по критерии като съблюдаване на процесуалните правила, прилагане на Европейската конвенция за правата на човека, адекватно приложение на материалното право и организация и качество на услугите, предоставяни на „клиентите“, включително активното разпространение на информация и надзора над входящия поток от дела и обема на работа. Въпреки че не рефлектира автоматично върху разпределението на средствата, този анализ е основна опорна точка при договарянето на бюджета между съдилищата и Министерството на правосъдието, като по този начин вероятността да повлияе на поведението на съдиите също се увеличава²⁶.

---

²⁶ Contini, F. and R. Mohr (2007). Reconciling independence and accountability in judicial systems, in: *Utrecht Law Review*, 3(2), December 2007, pp. 26-43.

В Дания определянето на средствата и на стандартите за резултатност на съда също е в дневния ред на съдебната система от 1999 – годината на основаването на независимия Съдебен съвет, който осъществява административното ръководство на съдилищата²⁷.

От 2000 г. резултатите по спазването на сроковете и производителността на всеки областен съд се отчитат в годишен отчет на съда, в който се сравняват резултатите на конкретния съд със средните резултати, с най-високите резултати и с планираните резултати на национално равнище. Въвеждането на този тип измерване на резултатността, както и във Финландия, има за цел да насърчи съдилищата да я подобрят и, както сочат документите, изглежда от 2000 г. насам те успяват да постигнат това.

Интересен факт е, че датската съдебна система разработва и методика за измерване на качеството в работата на съдебната система, която трябва да се интегрира в споменатите вече индикатори. Чрез този модел се оценяват преди всичко: 1) качеството на съдебните решения; 2) в каква степен съдебните служители се отнасят със страните по делото с необходимото уважение; 3) безпристрастността; както и 4) качеството на управление на съда. Тези индикатори се измерват чрез комбинация от проверки, статистически данни и проучвания сред потребителите.

3.4. Оценяване на резултатността на съдилищата във Франция и Белгия

Подобно на повечето западни страни Франция и Белгия са започнали да разработват инструменти за измерване и подобряване на резултатността на съдилищата. Подходът в двете страни обаче е различен: във Франция процесът се ръководи „отгоре“ и се прилага на макроравнище чрез новия конституционен закон за бюджета (*Loi organique relative aux Lois de finances – LOLF*), а в Белгия развитието е по-постепенно въз основа на включването на съдебната система в разработката на индикаторите за собствената ѝ резултатност.

Препятствията, с които двете страни се сблъскват в опитите си да въведат оценяване на съдебната система, илюстрират двете основни дилеми, характеризиращи дебатите относно оценката на резултатността в този сектор: 1) противопоставянето на двете определения за резултатност (ефективност срещу качество) и на двете виждания за функционирането на съда – в управленска и в правна перспектива; 2) противоречието между професионалната независимост на съдиите (която по всеобщо мнение е неотменно условие за „добро правосъ-

²⁷ Wittrup, J. et al. (2003). Quality and Justice in Denmark, in M. Fabri et al. (eds.), *The Administration of Justice in Europe: Towards the Development of Quality Standards*, 2003, p. 494.

дие“) и външния контрол, чиято степен би нараснала с въвеждането на оценка на резултатността.

И в двете държави, особено в Белгия, тези дилеми създават силно напрежение между съдебната власт и застъпниците на оценката на резултатността и възпрепятстват определянето на консенсусни инструменти за оценка.

3.4.1. Франция: оценка, ръководена „отгоре“²⁸

Първите писмени документи, свидетелстващи за систематизирано събиране на данни за характеристиките и резултатността на съдиите във Франция, датират още от 1850 г., а системата ѝ за оценка вероятно е много по-стара. С течение на времето прилаганата система за оценка на съдиите се е превърнала в силно формализирана процедура, както личи от следните два инструмента: системата по Закона за бюджета (LOLF), въведена през 2006 г., и създадената с декрет през 2003 г. система от бонуси за производителност. Тези два инструмента за измерване на резултатността имат различни цели: при първия това е всеобщият контрол на бюджета и разходите на съдилищата, както и отчетността на ръководителите на съда, а при втория е мотивацията на служителите.

Законът за бюджета (LOLF) е приет с цел насърчаване ръководството на съда да се осъществява в перспективата на икономическа ефективност или финансиране въз основа на постигнати резултати. От тази гледна точка индикаторите по LOLF сякаш имат повече за цел да контролират разходите и да приравняват резултатността с извършеното от съда (колко дела са разгледани и какви са разходите за разглеждането им), отколкото да допринасят за управлението на качеството в сектора на правосъдието.

В системата по LOLF са заложили редица цели, които съдебната система трябва да постигне, сред които можем да споменем: „качество на съдебните решения по граждански дела“, „качество на решенията по наказателни дела“, „адекватно изпълнение на присъдите по наказателните дела“ и „ограничаване на разходите на правосъдната система“. На всяка от тези цели, отговарящи на правни критерии за качество на решенията по граждански или наказателни дела, отговарят по няколко индикатора. Повечето от тях оценяват средната продължителност на съдебното производство, натрупването на нерешени дела, броя дела, разгледани от един съдия, дела на обжалванията, дела на присъдите, отхвърлени от Националните регистри за съдимост (Casier judiciaire national) или дела

²⁸ Marshal, D. (2008). L'impact de la LOLF sur le fonctionnement des juridictions, *Revue française d'administration publique*, n° 125, pp. 121-131; Viessant, C., T. Renoux (2007). La LOLF et la Justice, *Revue française de finances publiques*, n° 97, pp. 87-98; Arthuis, J. (2005), LOLF: culte des indicateurs ou culture de la performance?, *Rapport d'information n° 220*, Sénat; Luart, R. (2005), La mise en œuvre de la LOLF dans la Justice judiciaire, *Rapport d'information n° 478*, Sénat.

на приведените в изпълнение присъди. Подобни данни съдържат единствено информация за ефективността на съдилищата и за производителността на отделните съдии. Освен това тези измерители за резултатност са създадени главно за да подпомогнат правителството и парламента при определяне на общия бюджет и да овладеят нарастването на разходите за правосъдие (като изнесат техническото обслужване извън съдебната система).

През 2003 г. в съдилищата се въвежда един не толкова мащабен инструмент за управление на резултатността, използващ вече прилаганата в администрацията (напр. в Министерството на правосъдието) система от бонуси²⁹. Критериите за индивидуална оценка, посочени в декрета, обаче са твърде неясни и трудно могат да се използват като показатели, въз основа на които председателите на съдилищата обективно да разпределят бонусите. Така например във връзка със съдиите в апелативните съдилища в декрета фигурират критериите „висок ранг“, „принос за изпълнението на мисията на съда“ и „да бъде на разположение на съда“. Като цяло декретът от 2003 г. се смята за неуспешен и мнозинството от съдиите му се противопоставят, смятайки го за инструмент, който би могъл да накърни професионалната им независимост и да насърчи висшите ръководни съдебни кадри и изпълнителната власт да упражняват контрол върху решенията им.

3.4.2. Белгия: в търсене на глобална политика за съдебна резултатност³⁰

След скандала „Дютру“ белгийското правителство въвежда поредица от мерки и нови методи на работа, за да подобри управлението и функционирането на белгийската съдебна система, сред които са реформата „Октопод“ и мерките за обновяване на федералното управление „Коперник“.

Със споразумението „Октопод“ се учредява Висш съвет за правосъдие. Той има правомощия в следните области: предложения за назначаване на съдии или членове на държавната прокуратура, надзор на достъпа до професията съдия, обучение на съдии и прокурори, издаване на становища и предложения относно общото функциониране и организация на съдилищата, надзор и насър-

²⁹ Декрет № 2003-1283 от 26 декември 2003 г.

³⁰ Benoît, B., A. Drumaux and J. Mattijs (2010). Foresight as a strategic public management tool: six Scenarios for the Belgian Criminal Justice, Working Papers CEB 10-050, ULB (Université Libre de Bruxelles); Ficet, J. (2009). Evaluating the Performance of Courts in France and Belgium: A Difficult Circle to Square, Working Paper, ECPR conference POTSDAM, 10-12 September 2009; Conings, V., et al. (2007). Etude de faisabilité de la mise en œuvre d'un instrument de mesure de la charge de travail destiné au siège, SPF Justice; Schoenaers, F. (2008). Le Nouveau Management Judiciaire: tentative de définition et enjeux, in: Schoenaers, F. and C. Dubois (ed.), *Regards croisés sur le nouveau management judiciaire*, Editions de l'Université de Liège, pp. 15-40.

чаване на използването на методи за вътрешен контрол на съдебната система, приемане и разглеждане на жалби относно функционирането на съдилищата и инициране на разследвания без право да налага дисциплинарни мерки или да образува наказателни дела.

Освен реформата „Октопод“ и мерките за обновяване на федералното управление „Коперник“ се предприемат и множество други инициативи за справяне с липсата на стратегия за управление на делата в повечето съдилища, за ускоряване и оптимизиране на съдебното производство, както и за повишаване на качеството на съдебното обслужване на гражданите и другите ползватели на съдилищата. В по-голямата си част обаче тези инициативи и проекти се осъществяват на местно равнище и са насочени към един проблем от по-малък мащаб – рационализацията на управлението на човешките ресурси чрез измерване на натовареността на отделните съдии. Въпреки множеството управленски реформи в Белгия след края на 90-те години на 20. век федералните правителства не успяват да изработят глобална политика за оценка на резултатността или управленска система от типа на френския LOLF.

През 2001 г. с чисто икономическа цел в белгийския Кодекс на съдебната власт (Code judiciaire) се въвежда понятието „измерване на натовареността“ – за да се определи точно колко съдии са необходими за функционирането на всеки съд, като така се възпре непрекъснатото нарастване на броя на заетите в системата. Въвеждането на консенсусен инструмент за оценка обаче е застрашено поради наличието на два възможни подхода към решаването на проблема.

През 2002 г. председателите на петте апелативни съдилища в страната по собствена инициатива разработват инструмент, наречен система MUNAS. Той е пригоден за измерване на средната годишна натовареност на съдиите за всеки тип съдебно производство (гражданско, наказателно, закрила на малолетни и пр.) чрез просто съотношение между общия обем работа на съда (брой разгледани дела годишно) и броя на съдиите, работещи в съответния съд. Средната натовареност може да се използва за сравняване на резултатността на съдилищата и обективно определяне на приоритетната нужда от човешки ресурси. Системата е изпробвана за кратко в петте апелативни съдилища, но не среща подкрепата на правителството, тъй като липсва интерес към оценяването на цялостната работа на всеки отделен съд.

Малко по-късно се въвежда един по-мениджърски ориентиран инструмент за контрол и мотивация на съдиите, който е вдъхновен от холандския метод Lamicie. От 2002 до 2004 г. всички съдии в петте апелативни съдилища редовно попъхват присъствени картони, като за всяко разгледано от тях дело упоменават неговия вид, сложност, обема на преписката и времето, посветено на всеки етап от съдебното производство (подготовка, разглеждане, написване на присъдата и пр.). Тъй

като обаче картоните са твърде подробни, много от съдиите отказват да се обвържат с това времеемко занимание за повече от няколко месеца. Освен това във всеки съд споменатите категории се интерпретират по толкова различен начин, че резултатите им не могат да бъдат сравнени и в крайна сметка не може да се определи средната продължителност на етапите на съдебното производство.

Интересен факт е, че на институционално равнище се въвеждат и изследвания на общественото мнение като инструмент за измерване на удовлетворението на гражданите от белгийската съдебна система и основа за оценка на нейното качество. През 2002 г. белгийските власти разработват барометър на правосъдието (*baromètre de la Justice*), изследване на общественото мнение, провеждано на всеки четири години. Резултатите от втория барометър са публикувани през 2007 г. (*Conseil supérieur de la Justice, 2007*) и са широко разгласени чрез медиите. Изследването се провежда сред 3000 граждани, които оценяват дейността на съдебната система като цяло, отделните участници в системата (съдии, адвокати, вещи лица и пр.), продължителността и цената на делата и т.н. Въпреки това поради използването на твърде абстрактни показатели се оказва, че резултатите от това изследване на общественото удовлетворение от съдебната система не са адекватен начин за оценка на резултатността ѝ и не представляват надеждна насока за евентуални реформи.

Независимо че моделите за оценка на резултатността на съда във Франция и Белгия са представени в на пръв поглед негативна светлина, не бива да се подценява фактът, че тези опити също допринасят за легитимиране на процеса на промяна в управлението на съдилищата, а и насърчават работещите в съдебната система да предприемат собствени инициативи. В множество съдилища е започнало разработването на вътрешни, малко или много официални индикатори. Успешните инициативи на местно равнище в крайна сметка могат да допринесат за създаването на адекватни консенсусни системи за управление на резултатността.

3.5. Измерване на ефикасността на правосъдието в Испания

Една от основните задачи на Генералния съвет на съдебната власт (*Consejo General Judicial*) в Испания е да разработва показатели и да събира данни, с чиято помощ да извършва детайлна оценка на състоянието на правосъдието в страната.

Генералният съвет на съдебната власт ежегодно провежда най-значимото изследване на качеството на правосъдието в Испания, което е разработено така, че да дава обобщен поглед върху комплексната дейност на съдебната власт. Последният доклад от изследването, наречен „Системата на правосъдието: всички

факти”, представя ключовите статистически данни за 2010 г., свързани с различните звена на испанската съдебна система, включително и няколко сравнения с данни от предходни години.

Докладът съдържа и глава, посветена на качеството на съдебната система, където подробно се представят всички данни, събирани в системата на правосъдието. Източник на по-голямата част от информацията е Генералният съвет на съдебната власт, но са използвани и други официални източници. В главата се прави подробна оценка на присъдите, издадени от различните категории съдии, апелативните съдилища, изчислената продължителност на съдебните производства, средната продължителност на висящите производства, както и подадените жалби, като всички данни са по провинции.

В Испания критериите, с чиято помощ се анализира функционирането на съдилищата, са подобни на критериите за оценка на отделните съдии. Събраните при наблюдението на работата на съдиите данни не отчитат само броя на произнесените присъди, а и броя на решенията по вид дело. Резултатите от оценката в съчетание със система от финансови стимули могат да повлияят на професионалния път на съдиите, като могат да се използват при дисциплинарни производства или, обратно, да придобият материален израз за най-ефективните съдии. Чрез измерване на времето, изразходвано за всяко процесуално действие, се определят съдийските квоти; очакваното време за решаване на дадено дело се изчислява, като се сумира времето за споменатите действия. Това число се сравнява с времето, за което се решават делата в най-ефективните съдилища, а чрез осредняване на двата резултата се получава предвидено време за решаване, което е малко по-продължително от това на водещите съдилища. Съдиите, които успяват да надхвърлят планирания обем решени дела, получават по-високо възнаграждение.

Таблиците в Приложението илюстрират употребата на индикаторите, с които се оценяват резултатността и качеството на системата за наказателно правосъдие в Испания. Някои от тези показатели са:

Съдебни решения по категории съдии

Един от индикаторите за качеството на съдебните решения е делът на решенията, произнесени от професионални съдии, издържали конкурсите за назначение. Данните, представени в третата колонка (Временни съдии) на съответните таблици в Приложението, се отнасят за непрофесионални съдии.

Апелативни съдилища

Друг показател за качеството на правосъдието е свързан с резултатите от въззивните дела. Представен е процентът на решенията на апелативните съдилища, с

които се потвърждават, изменят напълно, изменят частично или отменят решения на различните видове съдилища.

Изчислена продължителност на производството

Средната продължителност на производството е друг много важен показател за качеството на правосъдието. Тъй като съдебната статистика не съдържа преки данни за продължителността, е представен набор от изчисления на базата на математически модел (използващ теорията на опашките), с който се пресмята продължителността на приключените във всеки период дела. Продължителността е дадена в месеци.

Средна продължителност на висящите производства в края на годината

Друг начин за измерване на продължителността на производството е да се вземе предвид периодът, през който все още нерешените в края на годината дела са били в съда. Това времетраене се изчислява по математически модел въз основа на данни от Генералния съвет на съдебната власт. Продължителността е дадена в месеци.

Жалби

Докладът предоставя и полезни данни за исковете и жалбите на граждани срещу съда (по вид, правна област и съдебен орган). Този вид данни представлява по-прецизна, „социална“ оценка на ефикасността на съдебната система, отколкото общото равнище на обществено удовлетворение, оценявано с изследванията на общественото мнение.

3.6. Румъния: възможни индикатори за резултатността на съдилищата и прокуратурата

В едно скорошно изследване, проведено в рамките на проекта „Индикаторите за резултатност – основополагащ инструмент за повишаване на качеството на румънските съдебни актове“³¹, са разработени две групи показатели за резултатността на румънските съдилища (общо 13) и на прокуратурата (общо 11), с които да се измерва качеството на дейността на румънската съдебна система.

---

³¹ Проектът е разработен от Института за публична политика (ИПП) в партньорство с Националния магистратски институт с финансовата подкрепа на Европейската комисия по Phare 2005 – Укрепване на демокрацията в Румъния. Изследването е публикувано през юни 2008 г.

Както се твърди в доклада, резултатите от приложението на тези индикатори не трябва да се тълкуват самостоятелно, а в общия контекст на изпълнението на съдебните актове, което означава участие и на редица други държавни органи освен съдилищата и прокуратурите, съблюдаване на състезателния характер на съдебното производство, ангажиране на вещи лица или адвокати и не на последно място, съществуването на определени процесуални условия, които трябва да се спазват, на процесуални права, които налагат определен процесуален път, или въпроси, които трябва да се разрешават според характеристиките на конкретното дело.

Изчисленията, направени при използването на индикаторите, се опират на статистически данни, предоставени от съдилищата и прокуратурите, след искания за достъп до обществена информация от страна на Института за публична политика, отправени към всички апелативни съдилища и прокуратурите към тях, по 2 трибунала в районите на всеки апелативен съд и съответните прокуратури, по 3 областни съдилища в районите на трибуналите и съответните прокуратури. Делът на отговорилите на искането е 78,72 % за съдилищата и 64,98 % за прокуратурите³². Следователно тези стойности имат представителен характер за институциите, предоставили исканите данни, и са представени с практическата цел да се обоснове начинът, по който са изчислени индикаторите.

Таблица 1. Набор от индикатори, разработени от ИПП

Съдилища	Прокуратура
Бързина на производството	
Инд. 1: Индекс на процесуалната ефективност = бр. дела, решени в разумен срок/бр. дела, образувани в разумен срок*	Инд. 1: Индекс на процесуалната ефективност = бр. дела**, решени в разумен срок/бр. дела, образувани в разумен срок***

* Предстои да се определи; за гражданските дела този срок не следва да надхвърля една година.

** С решение/отказ за предаване на съд.

*** Все още предстои неговото определяне за прокуратурата.

³² Използваният материал е публикуван от ИПП на основание на исканията за достъп до обществена информация съгласно Закон № 544/2001, а информацията е събрана през периода март – май 2008 г.

Таблица 1. Набор от индикатори, разработени от ИПП (Продължение)

Съдилища	Прокуратура
Управление на човешките ресурси	
<p>Инд. 2: Оптимален брой съдии за съд = бр. дела в съда за една година/бр. дела на национално ниво за една година x общ бр. съдии на национално ниво за съответната година</p>	<p>Инд. 2: Оптимален брой прокурори за прокуратура = бр. дела в прокуратурата за една година/бр. дела на национално ниво за една година x общ бр. прокурори на национално ниво за съответната година</p>
<p>Инд. 3: Оптимален брой служители за съд = бр. дела в съда за една година/бр. дела на национално ниво за една година x общ бр. служители на национално ниво за съответната година</p>	<p>Инд. 3: Оптимален брой служители за прокуратура = бр. дела в съда за една година/бр. дела на национално ниво за една година x общ бр. служители на национално ниво за съответната година</p>
<p>Инд. 4: Оптимална натовареност = бр. решени дела за една година/бр. съдии в съда за съответната година</p>	<p>Инд. 4: Оптимална натовареност = бр. решени дела за една година/бр. прокурори в прокуратурата за съответната година</p>
<p>Инд. 5: Средна цена за решаване на дело = разходи на съда за една година/бр. решени дела за съответната година</p>	<p>Инд. 5: Средна цена за решаване на дело = разходи на прокуратурата за една година/бр. решени дела за съответната година</p>
<p>Инд. 6: Индекс на управлението = бр. щатни ръководни постове в съда/бр. щатни работни места</p>	<p>Инд. 6: Индекс на управлението = бр. щатни ръководни постове в прокуратурата/бр. щатни работни места</p>

Таблица 1. Набор от индикатори, разработени от ИПП (Продължение)

Съдилища	Прокуратура
Прозрачност и доверие в качеството на съдебния акт	
<p>Инд. 7: Индекс на удовлетворението на гражданите = бр. граждани, отговорили, че са много доволни от начина на работа на съда</p>	
<p>Инд. 8: Индекс на представата за безпристрастност = бр. граждани, отговорили, че съдиите са били безпристрастни по време на заседанието</p>	
<p>Инд. 9: Индекс на прозрачността = бр. искания за достъп до обществена информация, удовлетворени от съдилищата / общ бр. искания за достъп до обществена информация, отправени към съдилищата x 100</p>	<p>Инд. 7: Индекс на прозрачността = бр. искания за достъп до обществена информация, удовлетворени от прокуратурата / общ бр. искания за достъп до обществена информация, отправени към прокуратурата x 100</p>
<p>Инд. 10: Индекс на доверието = бр. молби за отвод на съдия + бр. молби за прехвърляне на делото в друг съд / общ бр. дела, решени от съда за една година</p>	<p>Инд. 8: Индекс на доверието = бр. жалби срещу отказ за предаване на съд / общ бр. дела, решени за една година</p>
Качество на съдебния акт	
<p>Инд. 11: Индекс на касираните дела = бр. касирани дела / общ бр. дела, решени от съда за една година</p>	<p>Инд. 9: Индекс на върнатите наказателни дела = бр. дела, върнати в прокуратурата за една година / общ бр. дела, решени за една година</p>

Таблица 1. Набор от индикатори, разработени от ИПП (Продължение)

Съдилища	Прокуратура
Качество на съдебния акт	
<p style="text-align: center;">Инд. 12:</p> <p style="text-align: center;">Индекс на касираните дела поради процесуално нарушение от страна на съдебния състав = бр. касирани дела поради процесуално нарушение от страна на състава за една година/общ бр. дела, решени от съда за една година</p>	<p style="text-align: center;">Инд. 10:</p> <p style="text-align: center;">Индекс на отменените отказ за предаване на съд = бр. отменени решения и постановления за отказ за образуване на производство + бр. отменени решения и постановления за освобождаване от наказателна отговорност + бр. отменени решения и постановления за прекратяване на наказателното преследване/общ бр. дела, решени за една година</p>
Предвидимост на системата	
<p style="text-align: center;">Инд. 13:</p> <p style="text-align: center;">Брой изпълнени от съда мерки за последователност в практиката</p>	<p style="text-align: center;">Инд. 11:</p> <p style="text-align: center;">Брой изпълнени от прокуратурата мерки за последователност в практиката</p>

Източник: Performance Indicators – a step ahead for a (more) effective justice, IPP.

4. Индикатори за управлението на наказателните дела: перспективите пред България

В доклада на ЕКЕП³³ се потвърждава, че България не разполага със стандарти за качество, нито със специалисти, отговарящи за политиката по качеството в правосъдието, но, както почти всички държави – членки на Съвета на Европа, страната заявява, че е установила показатели за резултатност за съдебната дейност. В отговорите по анкетата на ЕКЕП³⁴ сред съществуващите индикатори се споменават брой входящи дела, продължителност на производството (срокове), приключени дела, висящи дела и натрупване на нерешени дела. В тази част на доклада се представят накратко законодателната, политическата и стратегическата рамка, в която (биха могли да) се прилагат тези показатели или евентуална бъдеща, по-обхватна система от индикатори, както и осъществяваните от институциите и неправителствените изследователски институти инициативи в тази насока.

4.1. Законодателна, политическа и стратегическа рамка

4.1.1. Отговорни органи

Законът за съдебната власт (ЗСВ) съдържа специален раздел, посветен на съдебната статистика и информационните системи³⁵. Съгласно неговите разпоредби Висшият съдебен съвет (ВСС) изисква и обобщава на всеки 6 месеца информация от съдилищата, прокуратурата и от Националната следствена служба за тяхната дейност (чл. 30, ал. 1, т. 13 ЗСВ). ВСС също предоставя на Националния статистически институт статистически данни за публикуване (чл. 377 ЗСВ). Понастоящем към ВСС са сформирани две свързани с тази дейност комисии: Комисия „Професионална квалификация, информационни технологии и статистика“ и Комисия по анализ и отчитане степента на натовареност на органите на съдебната власт.

Конкретно за прокуратурата на всеки 6 месеца главният прокурор изготвя и предоставя на Инспектората към Висшия съдебен съвет и на министъра на правосъдието обобщена информация за образуването и движението на преписки-

³³ CEPEJ (2010). Evaluation report of European judicial systems – Edition 2010 (2008 data): Efficiency and quality of justice, Figure 5.15, p. 98.

³⁴ Достъпна на http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2010/2010_Bulgaria.pdf

³⁵ Закон за съдебната власт, обн., ДВ, бр. 64 от 7 август 2007 г., посл. изм., ДВ, бр. 93 от 25 ноември 2011 г.

те. (чл. 142, ал. 3 ЗСВ). Във Върховната касационна прокуратура работи отдел „Информация, анализ и методическо ръководство“.

Информационното обслужване на дейностите в съдебната власт се извършва от Висшия съдебен съвет със съдействието на Министерството на финансите, Министерството на регионалното развитие и благоустройството – чрез осигуряване на достъп на органите на съдебната власт до Националната база данни „Население“, Националният статистически институт и Българския институт за стандартизация, включително и чрез предоставяне на лични данни в електронен вид или чрез отдалечен достъп до база данни (чл. 385 ЗСВ).

С оглед изграждането в бъдеще на рамка от показатели за управление на наказателни дела най-голям интерес представлява Единната информационна система за противодействие на престъпността (ЕИСПП)³⁶, чието функциониране е уредено в чл. 378 и сл. ЗСВ и в Наредбата за ЕИСПП³⁷. ЕИСПП се изгражда като междуведомствена автоматизирана информационна система за информационно осигуряване на дейността по противодействие на престъпността в Република България, предназначена да даде възможност за обхващане на цялата регистрирана престъпност и проследяването на работата по всяко престъпление, извършител на престъпление, наказателно производство и др. Всяко наказателно производство се идентифицира еднозначно за целия наказателен процес със стандартен идентификатор и се съхранява в единно дело. Всяко престъпление също се идентифицира еднозначно със стандартен идентификатор. Системата се ръководи от Междуведомствен съвет за методическо ръководство. Към 2011 г. системата продължава да е в процес на разработка.

ЕИСПП е съвкупност от автоматизирани информационни системи и се състои от централен компонент (ядро) на системата, свързан със системи на съдебната и на изпълнителната власт, които обработват информация за събития и обекти от наказателния процес и изпълнението на наказанията и в цялост осъществяват единно информационно осигуряване на дейността по противодействие на престъпността. Системата обхваща и автоматизирани работни места за заявяване справки от системата.

В ядрото на ЕИСПП се събира информация от следните ведомства:

---

³⁶ Като допълнителен източник на информация за ЕИСПП, който прави преглед на нормативната ѝ рамка, е използвана главата „Състояние и проблеми при използването на ИКТ в съдебната система в България“, Електронни инструменти за ефективно управление на наказателни дела в отделни страни – членки на ЕС (многоезично CD). Център за изследване на демокрацията, 2011, с. 17 и сл.

³⁷ Наредба за Единната информационна система за противодействие на престъпността, приета с Постановление на МС № 262 от 5 ноември 2009 г., обн., ДВ, бр. 90 от 13 ноември 2009 г., в сила от 1 декември 2009 г.

- съдилища;
- прокуратура;
- следствие;
- полиция;
- Военна полиция към Министерството на отбраната;
- Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, която включва пробационните служби, местата за лишаване от свобода и следствените арести относно досъдебното производство в полицията, Военна полиция, следствието и прокуратурата, за производствата по изпълнение на наказанията в прокуратурата, за съдебните процеси в съдилищата, както и за изпълнението на наказанията и за задържаните лица. Подава се информация и от регистрите за съдимост (от Министерството на правосъдието и районните съдилища), за българските документи за самоличност (от Министерството на външните работи), за гражданската регистрация на физическите лица от Националната база данни „Население“ и за регистрацията по БУЛСТАТ от Агенцията по вписванията.

Единната система за противодействие на престъпността обхваща информационните системи на органите на съдебната власт, Министерството на външните работи, Държавна агенция „Национална сигурност“, Министерството на отбраната, Министерството на правосъдието и Министерството на финансите, които са част от ЕИСПП или обменят информация с нея. Финансирането на ведомствените компоненти на ЕИСПП се осигурява от бюджетите на съответните органи. Те са длъжни да предоставят информацията, необходима за функционирането на ЕИСПП.

Изграждането, поддържането, използването и развитието на ядрото на ЕИСПП се извършват от прокуратурата. Тя е отговорна и за изграждането на комуникационни компоненти за връзка на ядрото с ведомствените системи. До данните в ЕИСПП имат достъп само надлежно оторизирани лица, но има възможност към ядрото да се открие и „кръг за обществен достъп“ до данни, за които това е позволено от закона.

4.1.2. Аналитичен капацитет и бъдещото му усъвършенстване

Според изготвения аналитичен доклад по темата³⁸ подсистемата „Регистрация“ на ЕИСПП съдържа следните модули:

- Разследване в следствените служби.

³⁸ Аналитичен доклад за степента на развитие на информационните технологии в съдебната система и на взаимодействието им с информационните системи на изпълнителната власт, на нормативната уредба и на предходни стратегически документи в областта, включително целия процес по създаването им. Дан Консултинг, 2010 г., с. 36 (по-нататък – Аналитичен доклад).

- Разследване в полицейски служби.
- Прокурорски действия.
- Задържани лица.
- Съдебно производство пред първа инстанция.
- Съдебно производство пред въззивна инстанция.
- Съдебно производство пред касационна инстанция.
- Изпълнение на наказанията в местата за лишаване от свобода.

Подсистемата „Справки и анализи“ осигурява на потребителя средства за дефиниране и настройване на заявки за справки и средства за управление на резултата от изпълнени справки. Самото изпълнение на справките е процес, върху който потребителят може да влияе косвено и в ограничена степен чрез зададените от него параметри на справката, отнасящи се до нейното изпълнение.

Чрез тази подсистема се извличат три вида справки: тематични, типови и статистически. Последните две са по предварителен прототип, докато тематичните справки дават възможност потребителят да задава комплексна структура на обектите и връзките между тях в зависимост от неговия статус в системата.

В стратегическата част³⁹ на аналитичния доклад се застъпва необходимостта от ефикасна система за отчитане и надеждна статистика. Във връзка с това се правят следните предложения:

- уеднаквяване и съгласуване на статистиката на различните звена на съдебната власт и МВР;
- повишаване на надеждността на статистическата отчетност, включително и чрез механизми за външен контрол и верификация;
- обвързване на данните с **показатели**, които в по-голяма степен да отразяват гледната точка на „потребителя“ и обществото, а не само на институциите.

В подготовения от Прокуратурата на РБ проект „Доизграждане и усъвършенстване на ЕИСПП“ се предлага и разработване на допълнителни типове справки и изходи от ядрото на ЕИСПП.

В ИТ стратегията на правораздавателните органи на Р България за периода 2011 – 2013 г.⁴⁰ е залегнало създаването на автоматизиран и стандартизиран статистически инструментариум. Предвижда се също и автоматизиране на процеса на извличане на справки за съдебната статистика чрез специализиран статистически инструментариум, който:

---

³⁹ Аналитичен доклад, с. 111.

⁴⁰ Дан консултинг.

- да се интегрира в информационните системи за управление на делата и на човешките ресурси, за да могат данните от тях да се извличат автоматично;
- да включва механизъм за справки по секретни дела.

4.2. Съществуващи индикатори за управление на наказателни дела и тяхното използване

4.2.1. Институционални индикатори

В съответствие с описаните си правомощия Висшият съдебен съвет изготвя детайлизирана статистическа информация за съдилищата, която публикува на уебстраницата си⁴¹. Сред събираните в съдилищата статистически данни са и данни за:

- **процента на делата, свършени в срок от 3 месеца, от общия брой на свършените дела** (поддържа се за всяка инстанция);
- **обжалваните и протестираните дела**, както и за
- **натовареността на съдиите по щат и действителната натовареност** (изчислена въз основа на броя действително работещи съдии през отчетния период и на отработените от тях човекомесеци). Освен това натовареността се представя като **брой дела за разглеждане и брой свършени дела**.

В поддържаната от Прокуратурата на РБ статистика⁴² се събират и данни за:

- **съотношението на решените преписки⁴³ спрямо общия брой образувани преписки;**
- **дела на отказите от образуване на досъдебно производство от общия брой решени преписки** като показател колко често прокуратурата се сезира за действия, които не представляват престъпления;
- **съотношението на новообразуваните досъдебни производства спрямо общия брой досъдебни производства**, отразяващо тенденцията за прекратяване на старите дела поради изтекла давност;
- **съотношението на досъдебните производства с приключено разследване спрямо общия брой дела;**
- **съотношението на решените от прокурора дела на производство спрямо общия брой дела;**

⁴¹ Вж. <http://vss.justice.bg/bg/statistick.htm>

⁴² Вж. например „Обобщена информация за образуването, движението и приключването на преписките и делата в Прокуратурата на Република България за I шестмесечие на 2011 г.“ на http://www.prb.bg/uploads/documents/docs_2213.pdf

⁴³ По преписките се образува досъдебно производство, ако прокурорът има достатъчно данни за това.

- съотношението на прокурорските актове, внесени в съда, спрямо решените дела на производство;
- съотношението на върнатите дела от съда на прокуратурата спрямо внесените прокурорски актове като показател за качеството на работата на прокурорите;
- дела на исканията на прокуратурата за вземане на мярка за неотклонение „задържане под стража“, уважени от съда, като показател за това, дали прокуратурата прибегва до мярката само при абсолютна необходимост;
- дела на досъдебните производства, приключени в законовите срокове, се упоменава в частта относно работата по досъдебното производство;
- съотношението на броя на осъдените/санкционираните лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с постановен окончателен съдебен акт;
- съотношението на приведените в сила присъди спрямо общия брой изпратени присъди за изпълнение.

Същите показатели се използват отделно и по отношение на специална група дела от **особен обществен интерес**, към които спадат делата за корупция, престъпления с предмет фондовете на ЕС, изпиране на пари, данъчните и други финансови престъпления, трафикът на хора и наркотици; това позволява и сравнение на постигнатите при тях резултати с резултатите при останалите видове престъпления.

Натовареността на прокурорите се изчислява на база **общия обем дейност, съпоставен с броя на реално работилите прокурори през съответния период** (за разлика от съдилищата, за които се прави съпоставка и с броя на съдиите по щат). Съвсем наскоро обаче прокуратурата промени методиката за изчисляване на прокурорската натовареност. До 2010 г. обемът на работа се отчита, като се включват основните прокурорски актове и участията в съдебни заседания по наказателни, административни и граждански дела. Впоследствие е възприет „изчерпателен“ подход, обхващащ почти всички дейности и актове, издадени от прокурорите, участието им в съдебни заседания, както и дейността им, свързана с изпълнение на наказанията, принудителни мерки и искания за признаване на присъда на чуждестранен съд. Докато натоварването на съдиите се отчита с броя на делата, прокурорската натовареност представлява сравнително размита стойност, изчислена като брой прокурорски актове⁴⁴, брой „участия“ и брой „други дейности“.

⁴⁴ Издадените прокурорски актове обхващат както внесените в съда прокурорски актове, така и произнасянията по всички видове надзори, изготвените заповеди, указания, анализи, доклади и становища. По този начин разтегливостта на понятието „актове“ става причина за неяснотата при изчисляването на прокурорската натовареност.

4.2.2. Индикатори от неправителствения сектор

Сред най-значимите опити за изследване на ефективността на управлението на делата като функция на разходите, които то поражда, са двете поредни изследвания на института „Отворено общество“ София: „Цената на правосъдието в България: оценка на динамиката и ефективността на обществените разходи за правосъдие и ред 1998 – 2008 г.“ и „Цената на правосъдието в България: оценка на обществените разходи за правосъдие и вътрешен ред 2009 – 2010 г.“⁴⁵ В докладите, дело на екип от юристи и икономисти, се анализират бюджетният процес в съдебната власт и полицията и тенденциите при обществените разходи за правосъдие (включително бюджетите на съдебните органи, Министерството на правосъдието и Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност (КУИППД)). Вторият доклад съдържа по-изчерпателна оценка на обществените разходи за Министерството на вътрешните работи. В двете изследвания са използвани налични показатели за ефективността на управлението на наказателното правосъдие и са въведени допълнителни индикатори, които отчасти се базират на новите програмни бюджети на съответните институции, съдържащи някои показатели за ефективност.

В първото изследване е публикувана сравнителна таблица въз основа на данни от Евростат⁴⁶ за броя **полицейски служители на 100 000 души население**. Предложена е и таблица за **разходите за обществен ред и сигурност като процент от БВП**, отново по данни на Евростат.

При анализа на **годишния бюджет на съдилищата и прокуратурата като дял от БВП на човек от населението приходите от такси като дял от бюджета на съдилищата и съотношението на стартовата заплата за съдия спрямо средната заплата за страната** са използвани данни на ЕКЕП.

В главата от изследването, посветена на ефективността на разходите, е представено **съотношението на годишния бюджет на прокуратурата спрямо броя на решените преписки/приключените досъдебни производства/актовете, внесени в съда, като така се изчислява разходът за една решена преписка/едно приключено досъдебно производство/един акт, внесен в съда**. Въз основа на това се правят изводи за изразходваните от прокуратурата средства при подготвянето на един обвинителен акт за съд.

⁴⁵ Цената на правосъдието в България: оценка на динамиката и ефективността на обществените разходи за правосъдие и ред 1998 – 2008 г. Институт „Отворено общество“, С., 2009; Цената на правосъдието в България: оценка на обществените разходи за правосъдие и вътрешен ред 2009 – 2010 г. Институт „Отворено общество“, С., 2011.

⁴⁶ В наказателния процес не са ангажирани пряко всички полицейски служители.

По-нататък докладът разглежда ефективността на съдилищата и съдиите, като се опира на данните на ЕКЕП за **наказателните дела на 100 000 души, средните разходи на съдилищата за едно разгледано дело, както и за едно разгледано наказателно дело, броя на професионалните съдии и прокурори на 100 000 души, броя на делата на 100 000 души, броя новопостъпили преписки на един прокурор, бюджета на прокуратурата, отнесен към броя на разглежданите преписки като дял от БВП на човек от населението**. Натовареността на съдиите се изчислява по методите, използвани от Висшия съдебен съвет (вж. по-горе).

Второто изследване се спира в детайли на няколко важни категории.

Капиталовите разходи са изчислени като процент от общите разходи за правосъдие/в бюджета на съдебната система.

Представено е и разпределението на разходите на съдебната власт и Министерството на правосъдието във вид на **заплати и осигуровки, издръжка и капиталови разходи**. Собствените приходи на Министерството на правосъдието и на съдебната система са представени като **процент от общия им бюджет**.

Изчислени са **годишните бюджетни разходи на заето лице и средният годишен разход за заплати и осигуровки на заето лице за КУИППД, съдебната система и Министерството на правосъдието**. В доклада се изчислява и **съотношението на броя на рецидивистите спрямо общия брой на лишените от свобода**.

В раздела за **бюджета за полиция, вътрешен ред и сигурност** (включващ бюджетите на Министерството на вътрешните работи, Държавната агенция „Национална сигурност“, Националната служба за охрана и Националната разузнавателна служба) е представен **процентът на капиталовите разходи** (както и конкретно за МВР), а **годишните бюджетни разходи на зает в МВР** се сравняват със същите в съдебната система, МП, КУИППД и други институции. **Собствените приходи на МВР**, които по правило са относително ниски поради спецификата на работата на полицията, се изчисляват като **процент от общия му бюджет**. С помощта на данни от Евростат са представени **разходите за полицията като дял от БВП и като дял от общите бюджетни разходи** с необходимата уговорка за секретността на някои подразделения на МВР и за неяснотите относно публично обявения брой на служителите на министерството. Отново въз основа на данни на Евростат се представя и **броят на полицейските служители на 100 000 души население и като дял от заетите в икономиката**.

4.3. Институционална и технологична рамка за бъдеща система от индикатори за управлението на наказателното правосъдие

4.3.1. Отговорни органи

Ако разработването на индикатори за сектора на правосъдието стане приоритет на органите на наказателното правосъдие, за това несъмнено ще е необходимо да се изгради подходяща институционална рамка.

Понастоящем редица институции в България осъществяват широкообхватни, но разпокъсани опити да създадат индикатори за ефективност за собствените си нужди. Както става ясно от раздела за институционалните индикатори в тази насока, все още се търси правилният подход за изчисляване на натовареността, за изчерпателно представяне на времето за решаване на делата и съотношението решени : нерешени дела.

Рамката от индикатори за цялата система на наказателното правосъдие следва да бъде изградена на надведомствено равнище, защото само по този начин тя може да бъде възприета като общ приоритет на всички ангажирани институции. В България това може да се постигне, като индикаторите се интегрират в Единната информационна система за противодействие на престъпността. От подобно решение би имало редица ползи:

- **уредено е на законодателно ниво** – в *Закона за съдебната власт* и по-подробно в Наредбата за ЕИСПП, чиито разпоредби съдържат обвързващи задължения, включително финансови, за участващите институции⁴⁷;
- системата е до голяма степен **междуведомствена** – освен ядро тя включва и институционални компоненти и събира информация както от органите на наказателното правосъдие, така и от други ведомства, боравещи с информация, която е от съществено значение за функционирането им;
- ръководи се от **Междуведомствен съвет с представители на всички основни ведомства**, към който може да се присъединят и други заинтересувани институции (макар и без право на глас). Междуведомственият съвет за методическо ръководство на системата се подпомага от междуведомствена експертна комисия, като към него биха могли да се сформират и допълни-

⁴⁷ Закон за съдебната власт (Обн., ДВ, бр. 64 от 7 август 2007 г., изм., ДВ, бр. 93 от 25 ноември 2011 г.): „Органите на съдебната власт, ... създават, поддържат, използват и развиват ведомствени информационни системи, които са част от ЕИСПП...” – чл. 378, ал. 2; „Органите по ал. 2 осигуряват от бюджетите си финансиране...” – чл. 378, ал. 3; „Органите и институциите, чиито автоматизирани информационни системи се свързват с ЕИСПП, са длъжни да осигуряват информацията, необходима за функционирането на тази система” – чл. 378, ал. 5.

телни експертни работни групи. Препоръчително е в тях да бъдат ангажирани и експерти от неправителствени изследователски институти.

Единната информационна система за противодействие на престъпността обаче все още не работи по предвидения начин. Към м. октомври 2010 г.⁴⁸ все още не е осигурено финансирането на тригодишната програма за нейното усъвършенстване, което ограничава обхвата на дейностите до такива, които могат да се осъществяват единствено с наличните вътрешноведомствени финансови средства. Все още предстои информационните системи на ключови институции, между които и МВР, да бъдат свързани към ЕИСПП.

В обобщение може да се каже, че интегрирането на бъдещата система от индикатори в ЕИСПП трябва да представлява добре обмислено стратегическо решение, взето на широко институционално равнище. Ако подобен избор бъде направен, трябва да се вземе предвид фактът, че не е известно точно кога ЕИСПП ще заработи с пълния си капацитет, както и многобройните ползи, които тази стъпка би допринесла за осъществяване на анализи и очертаване на политики на високо управленско ниво при приложението на индикатори за сектора на правосъдието.

4.3.2. Технологична основа

От гледна точка на крайната изследователска цел и предвид текущото състояние на ЕИСПП биха могли да се предприемат следните технически стъпки за успешно интегриране на индикаторите за управление на наказателното правосъдие в системата:

- модулите на подсистема „Регистрация“ да включват данните, необходими за прилагането на индикаторите;
- да се включи още един модул, в който да се въвежда бюджетна и друг вид финансова информация, за да може да се анализира доколко ефективно системата изразходва определените ѝ средства;
- в подсистемата „Справки“ следва да се включат функционалности за обработка на данните по индикаторите, включени в подсистема „Регистрация“ и за изготвяне както на стандартизирани, така и на тематични справки. В този смисъл наборът индикатори може да се раздели на основни и спомагателни, които съответно да се проследяват периодично или ad hoc.

---

⁴⁸ Аналитичен доклад, с. 33-38.

5. Управление на наказателните дела в Полша

Настоящата глава има за цел да установи възможностите за усъвършенстване на съдебната система в Полша и работата на съставните ѝ органи, като прави анализ на степента и начина, по който системата е в състояние ефективно да използва електронни инструменти.

В нея се обсъждат някои свързани с темата резултати от изследванията на ЕКЕП, които служат за извличането на ценни изводи относно функционирането на правосъдието в Полша.

5.1. Изследвания на Хелзинкската фондация за правата на човека⁴⁹

През 2010 г. Хелзинкската фондация за правата на човека (ХФПЧ) проведе изследване на ефективността на полската съдебна система. С помощта на показатели и техники за оценка, разработени от международни и полски изследователски организации, ХФПЧ осъществява количествено определими и надеждни измервания на ефикасността и ефективността на полската съдебна система. Сред използваните индикатори са времетраенето и разходите за съдебно производство, както и тяхната взаимовръзка; прави се предположението, че разходите се увеличават пропорционално на продължителността на производството. В доклада от изследването се изтъкват недостатъците на полската съдебна система, **най-важните от които са:**

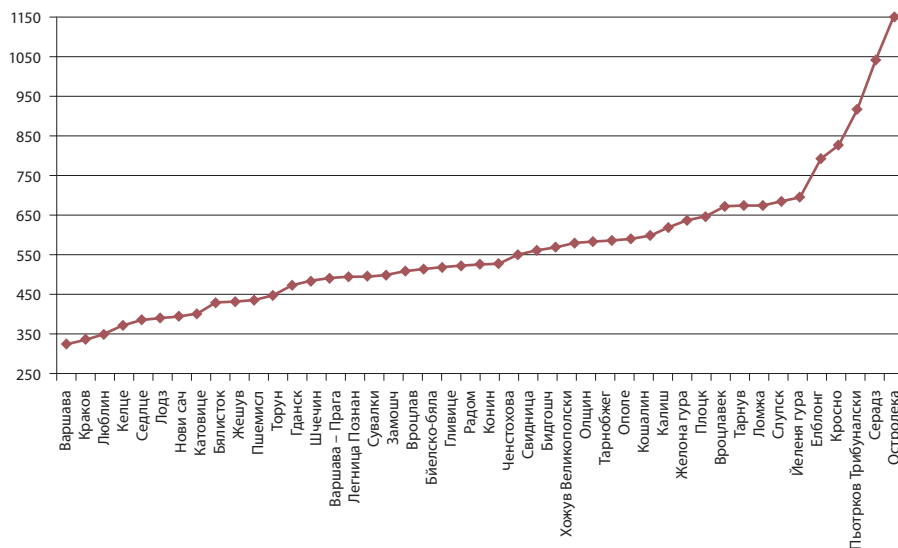
- неефективното управление на обществените средства за правосъдие;
- прекомерната административна натовареност на съдиите, която пречи на основното им задължение да разглеждат дела;
- липсата на система за управление на натовареността на съдилищата и на отделните съдии.

На следващата фигура са изобразени равнищата на натовареност по видове съдилища и области. Поради липса на система за нейното управление проблемите с натовареността остават нерешени.

---

⁴⁹ Допълнителна информация за Хелзинкската фондация за правата на човека можете да намерите на: <http://www.hfhr.pl/>

Фигура 1. Брой дела на един съдия

Източник: ХФПЧ, по данни на Министерството на правосъдието.

Тези резултати съответстват на резултатите, представени от ЕКЕП⁵⁰.

5.2. Ситуацията в Полша на практическо равнище

Информацията, използвана от анализаторите – от ЕКЕП и вътрешни източници – помага за очертаването на ясна обща картина на състоянието на правосъдието в Полша и по-конкретно за изясняване на важната роля на електронните инструменти в правораздаването. Тези инструменти без съмнение влияят положително върху работата на съдилищата и прокуратурата. Опитът на редица страни, които ги използват от по-дълго време, показва, че те могат да бъдат решение на много от проблемите на съдебната власт.

5.3. Ведомства, отговорни за внедряването на нови технологии

Една от преките последици от разделянето на функциите на министъра на правосъдието и главния прокурор в Полша, осъществено през 2010 г., е разделянето

⁵⁰ CEPEJ (2010), Scheme for Evaluating Judicial Systems 2009: Poland.

и на отговорностите за внедряването на електронни инструменти. Министерството на правосъдието е отговорно за съдилищата, а Главна прокуратура – за прокуратурите. Това разделение може да представлява проблем при разработването на индикатори, общи за цялата система за наказателно правосъдие, като различията, които са следствие от различните компетенции на тези органи, следва да се вземат предвид на всеки етап от този процес.

В резултат на споменатото разделение понастоящем за всички свързани с информационните технологии въпроси отговаря отдел „Компютризация и съдебни регистри“ на Министерството на правосъдието.

Отдел „Компютризация и съдебни регистри“ отговаря за следните основни области⁵¹:

- въпроси, свързани с компютризацията на правосъдния сектор;
- поддръжка на съществуващите ИТ системи в Министерството на правосъдието, включително и прякото администриране на някои от системите;
- разработване на информационно-технологични решения за системата на правосъдието;
- разработване и внедряване на проекти за компютърни системи в системата на правосъдието;
- изпълнение на задачи, свързани с администрирането на компютърните системи в сектора на правосъдието;
- изпълнение на ИТ задачи, финансирани по схемите за подпомагане на ЕС, Норвежкия финансов механизъм и др.;
- ръководство и координация на внедряването и работата на Електронната система за наблюдение на криминално проявени лица.

Конкретните отговорности на отдела в областта на компютризацията са:

- вземане на решения по всички въпроси на компютризацията на системата на правосъдието, включително:
  - анализ на нуждите на съдилищата, прокуратурата и Министерството на правосъдието от внедряване на информационни технологии;
  - разработване на планове за дейността, определяне на приоритети и представянето им за одобрение от ръководството на министерството;
- координация на дейностите в областта на компютризацията на системата на правосъдието в съответствие с одобрените насоки и планове, включително и при изпълнението на ключовите задачи;

---

⁵¹ <http://ms.gov.pl/en/organisational-structure/department-of-computerisation--court-registers/>

- взаимодействие с организационните звена в министерството във връзка с финансовото осигуряване на изпълнението на задачите по компютризацията на системата на правосъдието, участие във финансовото планиране, свързано с информационните технологии, и управлението на разходите, предвидени за дейностите на отдела;
- взаимодействие с отдел „Международно сътрудничество и европейско право“ и с полски и чуждестранни организации при кандидатстването за финансиране и изразходването на средствата от фондовете, предвидени за задачите на отдела;
- изпълнение на задачи, произтичащи от стратегията за компютризация на системата на правосъдието;
- внедряване на централни компютърни системи в системата на правосъдието и наблюдение на функционирането им;
- въвеждане и извършване на основано на процесите управление на информационно-технологичното обслужване в системата на правосъдието;
- информационно-технологично обслужване на прокуратурата и затворите;
- координация на дейността по осигуряване на правилното функциониране на съществуващите компютърни системи в сектора на правосъдието, стандартизиране и консултации във връзка с експлоатацията им;
- изготвяне на информационно-технологични стандарти за системата на правосъдието, основани на международните стандарти за качество и на стандартите в държавната администрация, и съблюдаване за прилагането им;
- организиране на семинари, обучения и консултации по информационно-технологичните проекти, осъществявани в системата на правосъдието;
- създаване на структури от ИТ специалисти в системата на правосъдието съвместно с отдел „Човешки ресурси“.

При поддръжката на информационно-технологичните системи в Министерството на правосъдието отделът осъществява:

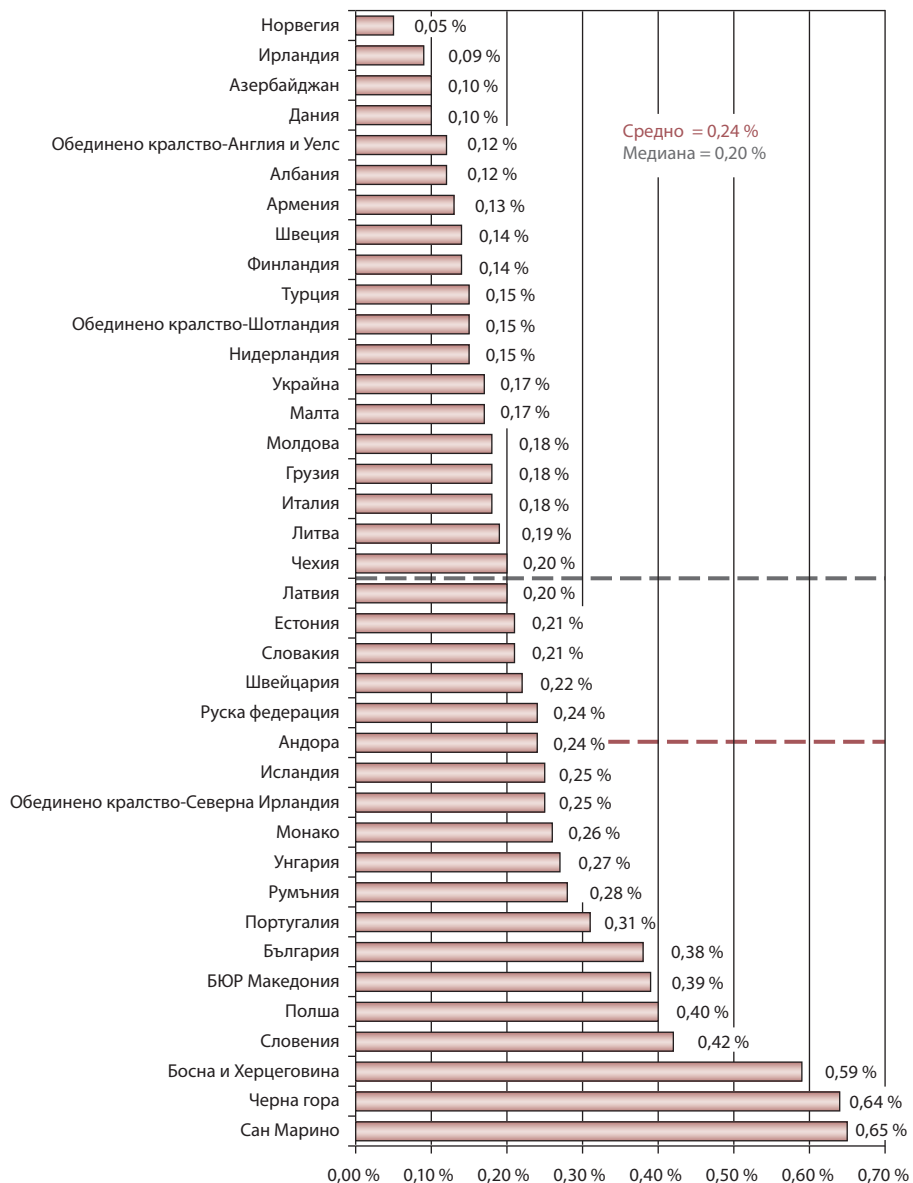
- ръководство на цялостната информационно-технологична поддръжка в министерството, извършвана от неговите отдели и служби;
- техническа поддръжка на компютърните системи в определени организационни звена на министерството и поддръжка на системите на сектора на правосъдието, администрирани от министерството;
- осъществяване на мониторинг за надлежната защита на информационно-технологичните ресурси в определени организационни звена на системата на правосъдието;
- хардуерно осигуряване на служителите в системата и определяне на хардуерните нужди; управление на наличния хардуер съвместно с Административно-финансовото бюро и поддържане на документация за използвания от отделните служители хардуер.

За внедряването на ИТ инструменти в полската прокуратура отговаря секторът за информационни системи към отдел „Труд, официални посещения и информационни системи“ в Главна прокуратура. Задачите на сектора отчасти съвпадат със задачите на отдел „Компютризация и съдебни регистри“ в Министерството на правосъдието.

5.4. Текущи мероприятия

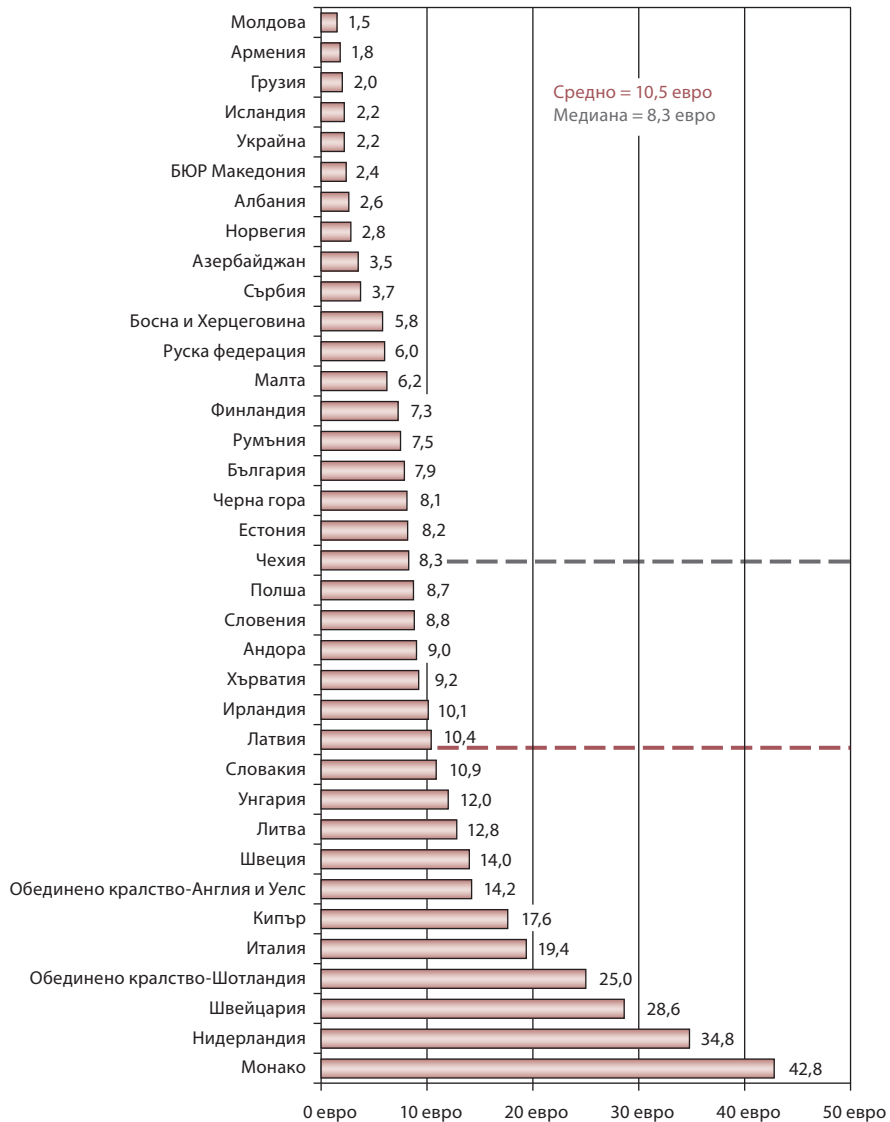
Понастоящем прокуратурата и съдилищата са предприели усилия за фундаментална промяна в управлението на наказателните дела. Това е следствие от промяната на парадигмата, състояща се в изместването на документите на хартиен носител от документи на електронен носител. То представлява най-мощното по рода си начинание в системата на наказателното правосъдие, което изисква огромни разходи, тъй като внедряването на нови технологии е извънредно скъпо. Най-значителни разходи се правят за закупуване на специализиран софтуер, настолни компютри и редица курсове и обучения за служителите, които пряко ще използват тези инструменти. Следва да се вземе предвид и фактът, че разходите не са еднократни, тъй като и поддръжката на електронните инструменти изисква редовни, сравнително високи разходи. Следващата фигура, представяща дела от държавния бюджет, предназначен за съдилищата и прокуратурата в различните държави, показва, че Полша продължава да е сред страните, изразходващи най-големи суми за функционирането на съдебната система.

Фигура 2. Годишен бюджет, определен за всички съдилища (без прокуратури и правна помощ) като дял от БВП на човек от населението през 2008 г.

Източник: ЕКЕП, 2010.

Фигура 3. Годишен бюджет на човек от населението, определен за прокуратурата през 2008 г.

Източник: ЕКЕП, 2010.

6. Предимства и недостатъци при използването на електронни инструменти и индикатори за управление на наказателни дела

6.1. Предимства от използването на електронни инструменти и индикатори за управлението на наказателните дела

Представеният опит на страните, в които вече се прилагат **електронни инструменти за управление на наказателни дела**, и на страните, където разработването им е в начален етап, сочи, че прилагането на тези инструменти за общи нужди в съдебната система предоставя потенциал за решаването на множество проблеми, свързани с функционирането и най-вече с ефективността на системата:

Улеснява обработката на делата, като:

- намалява времето за въвеждане на данни;
- генерира автоматично свързаната с делата документация;
- дигитализира документите;
- ускорява документооборота и обмена на данни между ведомствата.

Съкращава разходите, а именно:

- канцеларските разходи за съхранение на хартиена документация;
- разходите за обмен на документи между ведомствата;
- разходите за доставка на документите до страните по съдебното дело;
- разходите за извънреден труд.

Разработването на **индикатори за измерване на ефикасността и ефективността на системата за наказателното правосъдие** също носи предимства на две основни равнища:

Предимства на управленско равнище

На управленско равнище индикаторите:

- спомагат за по-доброто разпределение на бюджетните средства на системата за наказателно правосъдие;

- улесняват краткосрочното и дългосрочното стратегическо планиране на развитието и дейността на системата за наказателно правосъдие;
- оптимизират усилията на отделните клонове на държавното управление за реформиране/усъвършенстване на работата на системата за наказателно правосъдие;
- смекчават ефекта на напрежението, възникващо в самата съдебна система поради сложната ѝ структура и многообразни функции;
- спомагат за постигането на справедливо равновесие между независимостта на съдебната власт и необходимостта от прозрачност и отчетност на нейните действия и разходите на обществени средства, което повишава общественото доверие в полицията, прокуратурата и съдилищата.

Практически предимства

На практическо равнище индикаторите:

- спомагат да се предвидят средства за ведомствата от системата на наказателното правосъдие, точно съответстващи на тяхната натовареност;
- допринасят за разработването на разпоредби, свързани със статута, кариерното развитие, задълженията и оценяването на магистратите;
- очертават ясно различните аспекти на общите отрицателни тенденции в системата на наказателното правосъдие (изоставането на дела, прекомерната продължителност на разглеждането на делата и пр.), като така спомагат за изясняването на това, кои от тях биха могли да се коригират със законодателни промени и кои могат да се неутрализират чрез регулаторна намеса на по-ниско равнище.

Оптимизирайки работата на системата за наказателно правосъдие, тези предимства в крайна сметка скъсяват времето, отделено за разглеждане на всяко дело, повишават ефективността на съдебната система и ограничават протакането на съдебното производство и изоставането, които парализират движението на делата.

6.2. Недостатъци

Приложението на електронни инструменти и на индикатори носи и определени рискове, които следва да бъдат взети под внимание.

Преди всичко е налице проблемът за претоварването на системата. Електронните инструменти често имат за цел да се справят с проточването на съдебното производство, но в зависимост от конкретните параметри на отделния случай това „решение“ може всъщност допълнително да удължи делото чрез преко-

мерна и ненужна дигитализация. Електронните инструменти имат съществени предимства, както при дела за организирана и икономическа престъпност, така и при по-леки и прости дела. Дигитализацията на съдебните производства обаче не трябва просто да дублира в електронен вариант хартиените процедури с всички техни недостатъци и произтичащата от това двойна работа/дублиране на данни, а трябва да се използва след внимателна преценка, за да може действително да допринесе за оптимизацията на процеса и да улесни работата на участващите служители.

Друг фактор, който следва да се вземе предвид, е приложението на единни стандарти при експлоатацията на електронните системи и евентуалните последиствия, ако това не бъде направено. Този аспект е особено важен в ситуации, в които отговорността за приложението на електронните инструменти на различните етапи от съдебното производство е поверена на няколко отделни ведомства. Липсата на съгласуваност и стандартизация може да затрудни преноса на данни между полицията, прокуратурата и съдилищата и да доведе до дублиране на работата и некачествено управление на все по-нарастващия обем наказателни дела. Така цикълът на обработка на делата в рамките на съдебната система ще се удължи, което от своя страна ще се отрази на общата дължина на наказателното производство за всяко конкретно дело.

И накрая, както се отбелязва в заключенията към настоящия доклад, не трябва да се допуска противоречие между качествените и количествените аспекти на измерването на резултатността и ефективността на системата за наказателно правосъдие. Добре е да се вземат предвид числовите стойности и съотношения, като същевременно обаче се държи сметка за сложността и спецификата на всяко конкретно дело и не се забравя крайната цел – да се защитят правата на гражданите.

7. Заключение

Двупосочно усъвършенстване на индикаторите за резултатност с оглед на управлението и на качеството

Както става ясно от настоящия доклад, държавите – членки на ЕС, имат опит в използването на няколко вида инструменти за измерване на резултатността на съдебната система. Всяка от страните е изправена пред различни проблеми по отношение на повишаването ѝ, включително такива, свързани с принадлежността към определена правна традиция, затова системите им от индикатори трябва да се разработят така, че да отговорят именно на тези проблеми. Не може да се говори за единствен, идеален набор от индикатори не на последно място и защото статистическите данни сами по себе си не са достатъчни, за да дадат пълна представа за резултатността на съдилищата или съдебната система.

Въпреки невъзможността за единен подход обаче, може да се очертаят няколко общи тенденции по отношение на възприетото равнище на приложение и критерии за измерване на резултатността на съдебната система.

Какво е равнището на измерване на резултатността?

Повечето от разработените в европейските държави инструменти са създадени с цел измерване на резултатността на следните три основни равнища:

- микроравнище – измерва се производителността на съдиите или служителите,
- мезоравнище – измерва се резултатността на отделните съдилища,
- макроравнище – измерват се разходите и средствата на цялата съдебна система спрямо общата ѝ продукция или краен резултат.

Измерването на резултатността на тези отделни равнища има различни цели.

В идеалния случай формалното оценяване на съдиите дава възможност да се измери количеството (резултатите) и да се оцени качеството на работата им, т.е. тяхната компетентност и умения, както и тяхната ангажираност и почтеност. Тези индивидуални оценки рядко се правят публично достояние и имат извънредно специфични измерения, засягащи кариерата на всеки отделен магистрат. Следователно резултатите от тези оценки нямат пряко отношение нито към сравнителното оценяване на съдилищата, нито към това на съдебната система като цяло⁵².

---

⁵² Както отбелязва Консултативният съвет на европейските съдии, оценката на „качеството“ на съдебната система чрез резултатността на системата на съдилищата, взети като цяло,

По тази причина в няколко страни са разработени и специфични инструменти и процедури за измерване и определяне на критерии за резултатността на съдебната система на ниво съд, които подпомагат процесите на периодично оценяване и учене през целия професионален път, осигуряват основа за по-ефективно определяне на бюджета и разпределение на средствата и са източник на полезна документация за основните съдебни звена. Резултатите от оценката на това равнище спомагат за адекватното управление на натовареността с дела и други задължения на съдиите и служителите. То може да се осъществява под формата на: мониторинг на натовареността на съдилищата и съдиите (като модела *Lamicié*, разработен в Холандия); насърчаване на извънсъдебното решаване на спорове; филтриране на делата; използване на система за гъвкаво разпределение на делата (Франция); разширяване на обхвата на задълженията на служителите в съдилищата; ограничаване на извънсъдебната дейност на съдиите (Унгария) и насърчаване на решаването на делата от един съдия вместо от съдебни състави (Италия).

В заключение може да се констатира, че за съдебната власт във всички държави вече е обичайно да изнася данни за работата на цялата съдебна система. Осигуряването на информация на равнище съдебна система е в съзвучие с виждането, че тази система предоставя обществена услуга и следва да отговаря за своята ефективност, дори представяните данни да са понякога твърде общи, за да могат да се предприемат никакви действия.

Кой критерий за оценка: качество или резултатност?

Подходът, който често се предпочита в държавното управление, е да се приравни резултатността с ефективност или своевременност, с други думи, с капацитета на дадена организация да постигне максимална производителност и да изпълни целта си с минимални разходи. Това означава, че оценката на резултатността на съдилищата се извършва чрез просто съотнасяне между изработеното от тях и бюджета им или между изработеното и броя на служителите им (съдии или други служители). Този подход обаче носи риска от пренебрегване на сложността на основната част съдебни решения, в случай че няколко индикатора бъдат приети за достатъчни ориентири при намаляване на бюджета или като аргументи в политически дебат.

или на отделен съд или група съдилища, не трябва да се бърка с оценка на професионалните качества на отделните съдии. Професионалната оценка на съдиите, особено във връзка с решения, които влияят на ранга или кариерата им, е задача, която има други цели, и трябва да се извършва на базата на обективни критерии, с всички необходими гаранции за независимост на съдебната власт (вж. Становище № 2 (2001) на Консултативния съвет на европейските съдии на вниманието на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно финансирането и администрацията на съдилищата във връзка с ефективността на съдебната система, както и член 6 от Европейската конвенция за правата на човека).

Качеството на изхода от даден съдебен процес до голяма степен зависи от качеството на предшестващите процесуални стадии (в които участват полицията, прокуратурата или страните по делото), затова оценката на съдебната резултатност е невъзможна без оценка на всеки отделен етап. В този смисъл резултатността се състои в нещо повече от работата на съдиите и другите професионалисти от съдебната система, явяващи се в съда.

В много от страните стриктно се наблюдава производителността на съдебната система, като се отчитат обемът на делата, които минават през съдилищата (обикновено като съотношение на заведени дела спрямо решени дела), както и времето, необходимо на съда за обработването им⁵³. Тази информация се анализира чрез съдебните информационни системи и по вид престъпление, съд и председателстващ съдия, като съотношенията се проследяват във времето, за да се направят изводи за трайните тенденции, като те се разграничат от моментните аномалии.

Съществува и противоположен на този подход, подкрепян най-вече от съдиите, адвокатите и правозащитните организации, който свързва резултатността с „качеството“ на съдебното производство и произнесените присъди. Според него качеството на правосъдието не следва да се свежда семантично до „производителност“ на съдебната система. Критериите за качество, що се отнася до справедливостта, се определят от законодателството, съдебната практика и международни конвенции като Европейската конвенция за правата на човека: законосъобразност на присъдата, справедлив процес, независим съдия, прозрачност, разумен срок на разглеждане на делото. Според застъпниците на този подход разработването на индикатори, измерващи резултатността най-вече като ефективност, ще доведе до стандартизиране на делата и дехуманизация на работата на съдебната система и ще наруши баланса на силите в съдилищата, както и между съдебната и политическата власт.

В рамките на този качествен подход се смята, че гражданите като основни бенефициенти на съдебната система имат законен интерес да изискват от нея отчетност. Основната идея е, че гражданите имат право на правна сигурност. Както гласи чл. 6, ал. 1 от Европейската конвенция за правата на човека „[п]ри определянето на неговите граждански права и задължения или при наличието на каквото и да е наказателно обвинение срещу него има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд, създаден в съответствие със закона.“ Разумен аргумент в полза на тази теза е, че ефикасната или ефективната съдебна администрация представлява необходим елемент за гарантирането на това основно право.

---

⁵³ В повечето европейски страни това съотношение е познато като индекса „Капелети-Кларк“.

С други думи, има необходимост и от социални индикатори за оценка на общественото доверие и легитимността на звената на съдебната система, които се отразяват чрез или са резултат от функционирането на съда⁵⁴. За тази цел в редица европейски страни се провеждат редовни или ad hoc потребителски проучвания за отделните съдилища или широки проучвания на общественото мнение за цялата съдебна система, които оценяват нагласите на гражданите относно ефективността на обслужването в нейните рамки. В някои държави, например Испания, дори се анализира качеството на съдебното производство чрез броя и вида жалби и искове, отправени от граждани срещу съдилищата. Тази информация спомага за по-прецизна оценка на ефективността на съдебната система, отколкото би произтекла от общата степен на удовлетворение от системата в проучванията на общественото мнение или социологически изследвания.

Подобряване на качеството и времетраенето на съдебното производство чрез използване на електронни инструменти

В редица документи за продължителността на съдебното производство и неговите срокове, публикувани от ЕКЕП, се подчертава важноста на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) като един от инструментите за управление и скъсяване на сроковете.

Технологиите биха могли да са добро помощно средство в работата на съдиите в множество аспекти: организиране на задачи, управление и извеждане на данни, правноизследователска дейност, достъп до (чрез търсачки и технологии за извличане на текст) и споделяне на документи (чрез електронна поща и форуми), както и вземане на решения (разработване на системи за подпомагане на определянето на наказанията и за автоматизирано издаване на присъди⁵⁵).

ИКТ могат да съкратят сроковете за решаване на съдебните дела и чрез въвеждането на електронен обмен на информация между страните по делото и съди-

---

⁵⁴ Jackson, J. et al. (2011). Developing European indicators of trust in justice, in: *European Journal of Criminology*, 2011.

⁵⁵ Тези системи имат потенциала да повишат качеството и да спомогнат за навременното решаване на делата, както и да осигурят последователност на издадените присъди в по-далечна перспектива, макар че все още съвременните технологии не отговарят на естеството и сложността на тези задачи. Комплексността, променливостта, гъвкавостта и личната преценка, характеризиращи вземането на едно съдебно решение, не могат лесно да се вградят в една компютърна автоматизирана система. Въпреки това усъвършенстването на семантичните технологии и технологиите за извличане на текст дава надежди за бъдещето, поне по отношение на по-предвидимите, повторяеми и изостанали дела. Вж. Taruffo, M., *Judicial Decisions and Artificial Intelligence*, 1998, *Artificial Intelligence and Law* 6, pp. 311-324, and Reiling, D. *Technology for Justice How Information Technology Can Support Judicial Reform*, Leiden University Press, 2009.

лицата чрез разработването на електронни системи за проследяване и управление на дела, чрез употребата на стандартни матрици за определени съдебни решения, както и чрез използването на аудио-визуални технологии в съдебните зали.

В няколко държави вече са извършени законодателни промени, предвиждащи експериментално въвеждане на тези технологии. В Италия например видео технологиите се използват при наказателни дела за организирана престъпна дейност. Това предотвратява прехвърлянето на затворниците от местата за лишаване от свобода до съдилищата, като така се спестяват средства и се съкращава времето за гледане на делата. В Австрия Окръжният съд в Линц е внедрил система за управление на делата, при която те се завеждат по електронен път, а съдилищата и страните по делата обменят информация по същия начин.

Въпреки че системите за управление на делата (СУД) не са толкова разпространени, колкото системите за проследяването им, те имат потенциал за повишаване на ефективността при насрочването, разпределението и обработката както на сложните, така и на по-простите съдебни дела. Управлението на делата включва наблюдение и управление на регистъра на висящите дела от момента на завеждане на делото до неговото влизане в съда, споразумение или решаване по друг начин. Чрез СУД може да се наблюдават обемът работа и резултатността на съдилищата, да се опростят планирането и организацията на дейността им и ефективно да се разпределят средствата им. От по-комплексните СУД може да се получи полезна информация за работния процес на дневна, седмична и месечна база. Проследяването на типологията на делата може да извади на преден план критичните ситуации и в резултат на това да помогне за правилното последващо разпределение на необходимите служители, съдии и други ресурси. Една интересна иновация при СУД е отварянето на базите данни на системите за проследяване на делата и самите системи за външни потребители като адвокати и страни по делата, което им позволява да проверяват напредъка на делото, в което участват, без да посещават съда⁵⁶.

Ако много от технологиите за подпомагане и улесняване работата на съдиите се определят като „индивидуални инструменти“, мнозинството технологични решения за повишаване ефективността на съдилищата са „организационни инструменти“, изискващи висока степен на стандартизация, за да могат да доведат до видими резултати. Възможно е въвеждането на организационните инстру-

---

⁵⁶ От 2004 г. в административното правораздаване на Франция експериментално е въведена системата Sagace. През този уебинтерфейс страните по делото и техните адвокати могат да правят справки с данните на СУД на съответния съд, след като въведат код за достъп, изпратен им по електронна поща след завеждането на делото. В други случаи, например италианската Polis Web, достъп до СУД е възможен единствено за адвокатите чрез по-сложна инфраструктура с публичен ключ.

менти да срещне по-голяма съпротива с оглед на независимостта на съдиите и на естеството на тяхната дейност. Независимо от това, както и в случаите на въвеждане на нови управленски процедури и политики, разбирането, че електронните инструменти носят потенциал за повишаване на резултатността и качеството на работата на съдебната система води до множество важни инициативи, предприемани от самите съдилища или съдии. От съществено значение е те да вземат дейно участие в разгръщането на тези отделни добри примери до глобална практика, която да подобри качеството и резултатността на правораздавателната система в името на нейните преки бенефициенти.

Приложение

ИНДИКАТОРИ ЗА ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТНОСТТА И КАЧЕСТВОТО НА СИСТЕМАТА ЗА НАКАЗАТЕЛНО ПРАВОСЪДИЕ В ИСПАНИЯ

Таблица 2. Ключови индикатори – наказателни дела

Съотношения			
	2009	2010	Промяна
Решени/ заведени дела	1,00	1,00	0,0 %
Висящи/ решени дела	0,17	0,18	4,5 %
Висящи + заведени/ решени дела	1,17	1,18	0,6 %

Насрочени дела на един съдия

2009	2010	Промяна
2546,2	2448,6	-3,8 %

Процент обжалвани решения

2009	2010	Промяна
8,4 %	9,5 %	13,0 %

Процент решения на съдии – членове на съдебната власт

2009	2010	Промяна
84,4 %	84,0 %	-0,4 %

Съдебни спорове (насрочени дела на 1000 души)

2009	2010	Промяна
144,2	141,0	-2,2 %

Брой решения на един съдия

2009	2010	Промяна
274,7	267,8	-2,5 %

Процент потвърдителни решения на по-горни инстанции

	2009	2010	Промяна
Апелати- вен съд	74,9 %	75,8 %	1,2
Касацио- нен съд	86,4 %	85,3 %	-1,2 %

Изчислена продължителност на производството

	2009	2010	Промяна
Първоин- станции- онни съдилища	1,96	2,04	4,0 %
Апелативни съдилища	2,22	2,23	0,8 %
Висш съд	6,47	5,84	-9,7 %

Източник: Испанската съдебна система в цифри 2010 г.

Таблица 3. Ключови индикатори – всички видове дела

Съотношения			
	2009	2010	Промяна
Решени/ заведени дела	0,96	0,99	3,0 %
Висящи/ решени дела	0,34	0,35	2,2 %
Висящи + заведени/ решени дела	1,35	1,35	0,4 %

Насрочени дела на един съдия

2009	2010	Промяна
1980,4	1890,8	-4,5 %

Процент обжалвани решения

2009	2010	Промяна
14,4	14,2	-1,5 %

Процент решения на съдии – членове на съдебната власт

2009	2010	Промяна
86,2 %	86,1 %	-0,2 %

Съдебни спорове (насрочени дела на 1000 души)

2009	2010	Промяна
204,7	199,0	-2,8 %

Брой решения на един съдия

2009	2010	Промяна
336,0	335,3	-0,2 %

Процент потвърдителни решения на по-горни инстанции

	2009	2010	Промяна
Апелативен съд	72,4 %	72,5 %	0,1 %
Касационен съд	87,4 %	88,0 %	0,7 %

Изчислена продължителност на производството

	2009	2010	Промяна
Първоинстанционни съдилища	3,7	4,1	9,1 %
Апелативни съдилища	5,0	5,1	3,7 %
Висш съд	14,3	12,6	-11,6 %

Източник: Испанската съдебна система в цифри 2010 г.

Решения по категории съдии

Таблица 4. Актове на наказателните съдилища по тип на издалия ги съдия

Съдилища по наказателни дела

	Съдия на щат в съда	Съдия от друг правораздавателен орган	Временен съдия	Заместващ съдия	Друг
Мирови съдилища	86,0	2,5	9,9	1,5	0,1
Първоинстанционни и разследващи съдилища	75,0	1,2	23,2	0,5	0,2
Съдилища за насилие над жени	75,0	4,6	20,3	0,1	0,1
Съдилища за непълнолетни	92,0	1,0	6,6	0,2	0,1
Наказателни съдилища	78,3	1,3	18,6	1,7	0,1
Провинциални съдилища. Наказателни отделения	86,2	0,0	7,7	4,8	1,3
Провинциални съдилища. Гражданско-наказателни отделения	94,7	0,0	4,9	0,2	0,2
Върховен съд. Гражданска и наказателна камара	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Централни наказателни съдилища	88,0	0,0	12,0	0,0	0,0
Национален съд. Наказателна камара	96,9	0,0	0,3	0,3	2,4
Висш съд. 2-ра камара	76,9	0,0	19,1	4,0	0,0

Таблица 4. Актове на наказателните съдилища по тип на издалия ги съдия (Продължение)

Наказателни съдилища					
	Съдия на щат в съда	Съдия от друг правораздавателен орган	Временен съдия	Заместващ съдия	Друг
Андалусия	83,9	2,1	12,8	1,2	0,1
Арагон	92,1	0,7	7,1	0,0	0,1
Астуриас	94,7	0,5	4,8	0,0	0,0
Балеарски острови	96,1	1,5	2,5	0,0	0,0
Канарски острови	59,6	0,7	38,4	1,3	0,1
Кантабрия	90,9	1,6	7,5	0,0	0,0
Кастилия и Леон	72,1	2,7	22,1	2,2	0,9
Кастилия – Ла Манча	86,4	2,3	7,5	3,6	0,2
Каталония	72,9	0,8	26,4	0,0	0,0
Област Валенсия	73,2	0,5	22,0	4,3	0,1
Естремадура	84,5	1,1	14,3	0,0	0,1
Галисия	89,1	0,4	10,6	0,0	0,0
Мадрид	68,8	1,8	23,4	5,6	0,0
Мурсия	79,0	1,9	19,1	0,0	0,0
Навара	88,3	0,6	10,9	0,0	0,3
Страна на баските	82,7	0,7	16,6	0,0	0,0
Ла Риоха	62,2	0,0	37,7	0,0	0,1
Общо	78,3	1,3	18,6	1,7	0,1

Източник: Испанската съдебна система в цифри 2010 г.

Апелативни съдилища

Таблица 5. Апелативни решения по резултат

Съдилища с наказателна юрисдикция					
	Обжалвани присъди/решения	Потвърдени решения	Изцяло изменени решения	Частично изменени решения	Отменени решения
Мирови съдилища и първоинстанционни и разследващи съдилища	5,8	76,6	11,7	9,2	2,5
Съдилища за насилие над жени	4,9	72,4	15,2	10,0	2,4
Наказателни съдилища	20,9	75,0	9,8	14,3	1,0
Съдилища за непълнолетни	7,8	81,1	8,8	9,3	0,8
Провинциални съдилища	3,8	86,0	4,3	8,3	1,4
Национален съд. Наказателна камера	32,0	61,9	13,1	21,43	3,57
Централни наказателни съдилища	13,9	90,91	0,0	9,09	0,0

**Таблица 5. Апелативни решения по резултат
(Продължение)**

Обжалвани присъди в наказателните съдилища

	Обжалвани присъди/решения	Потвърдени решения	Изцяло изменени решения	Частично изменени решения	Отменени решения
Андалусия	17,7	76,6	10,5	11,9	1,0
Арагон	23,2	81,5	6,5	11,7	0,3
Астуриас	15,5	81,9	6,7	10,6	0,8
Балеарски острови	12,2	80,1	7,0	12,3	0,5
Канарски острови	18,1	71,1	11,6	16,5	0,8
Кантабрия	28,4	74,7	10,3	14,8	0,2
Кастилия и Леон	17,6	76,8	8,0	15,0	0,2
Кастилия – Ла Манча	18,9	81,5	7,2	10,6	0,7
Каталония	22,2	72,9	10,1	16,3	0,7
Област Валенсия	18,6	77,5	9,1	13,0	0,4
Естремадура	13,4	86,7	6,3	6,5	0,5
Галисия	20,2	73,9	10,5	14,7	0,9
Мадрид	34,4	73,1	9,6	15,8	1,5
Мурсия	11,6	62,9	17,5	17,1	2,6
Навара	15,4	76,6	9,1	13,5	0,8
Страна на баските	20,7	70,3	11,4	16,4	1,9
Ла Риоха	25,7	91,3	3,9	4,4	0,5
Общо	20,9	75,0	9,8	14,3	1,0

Източник: Испанската съдебна система в цифри 2010 г.

Таблица 6. Решения на Апелативния касационен съд по резултат

**Касационни обжалвания на решения по наказателни дела
в провинциалните съдилища**

	Обжалвани присъди във висшия съд/решения	Потвърдени решения	Изцяло изменени решения	Частично изменени решения	Отменени решения
Андалусия	4,1	83,2	7,3	8,3	1,1
Арагон	5,4	82,6	6,6	9,9	0,8
Астуриас	4,5	77,8	1,9	14,8	5,6
Балеарски острови	2,9	82,9	0,0	4,9	12,2
Канарски острови	4,6	90,2	1,9	5,7	2,3
Кантабрия	2,0	95,5	4,6	0,0	0,0
Кастилия и Леон	2,3	75,0	7,5	15,0	2,5
Кастилия – Ла Манча	3,2	81,1	7,6	10,4	0,9
Каталония	4,1	87,8	4,1	7,1	1,0
Област Валенсия	3,6	86,8	3,5	7,7	2,1
Естремадура	3,7	81,3	6,3	12,5	0,0
Галисия	2,5	80,2	2,5	14,1	3,3
Мадрид	4,4	90,1	2,6	7,1	0,3
Мурсия	2,5	76,2	7,1	16,7	0,0
Навара	3,2	84,4	0,0	15,6	0,0
Страна на баските	3,5	86,3	4,6	7,2	2,0
Ла Риоха	2,2	72,7	0,0	27,3	0,0
Общо	3,8	86,0	4,3	8,3	1,4

Източник: Испанската съдебна система в цифри 2010 г.

Изчислена продължителност на производството

Таблица 7. Средна продължителност на производствата в наказателните съдилища (в месеци)

Съдилища с наказателна юрисдикция

	2010	2009	2008	2007	2006
Мирови съдилища и първоинстанционни и разследващи съдилища	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8
Съдилища за непълнолетни	7,5	7,1	7,1	7,3	7,8
Съдилища за пенитенциарен надзор	1,3	1,1	1,0	1,0	1,0
Наказателни съдилища	9,3	8,1	7,1	6,2	5,8
Провинциални съдилища	2,7	2,7	2,7	2,5	2,4
Върховен съд. Гражданска и наказателна камара	2,1	1,9	1,7	1,4	1,6
Централни разследващи съдилища	4,5	5,3	5,5	5,9	6,0
Централни наказателни съдилища	6,5	4,1	3,1	4,5	4,5
Национален съд. Наказателна камара	2,2	2,1	2,4	2,4	3,3
Висш съд. 2-ра камара	5,8	6,5	6,3	5,7	6,5

Източник: Испанската съдебна система в цифри 2010 г.

Таблица 8. Средна продължителност на производствата в провинциалните съдилища (в месеци)

Провинциални съдилища. Дела, гледани от съд с жури

	2010	2009	2008	2007	2006
Андалусия	5,0	3,8	4,8	4,8	4,6
Арагон	3,3	7,4	6,1	5,2	4,3
Астуриас	5,9	9,1	13,9	15,2	11,1
Балеарски острови	2,7	3,8	2,0	2,9	2,6
Канарски острови	7,7	6,4	4,3	6,7	9,3
Кантабрия	6,6	6,1	5,6	9,1	6,8
Кастилия и Леон	4,1	7,4	5,6	3,6	3,0
Кастилия – Ла Манча	7,2	9,0	6,6	6,5	5,7
Каталония	7,2	7,3	8,3	7,6	7,5

Таблица 8. Средна продължителност на производствата в провинциалните съдилища (в месеци) (Продължение)

Провинциални съдилища. Дела, гледани от съд с жури

	2010	2009	2008	2007	2006
Област Валенсия	4,5	4,2	5,4	5,1	5,4
Естремадура	10,8	10,0	9,4	12,0	11,1
Галисия	4,1	5,2	6,0	4,1	4,2
Мадрид	5,4	4,7	6,2	6,9	7,6
Мурсия	5,9	5,8	5,7	6,3	9,7
Навара	4,0	5,0	5,3	17,3	12,0
Страна на баските	14,0	15,6	12,4	9,2	10,4
Ла Риоха	7,7	14,0	36,0	-	-
Испания	5,9	6,0	6,5	6,5	6,7

Провинциални съдилища. Обжалвания по наказателни дела

	2010	2009	2008	2007	2006
Андалусия	1,7	1,6	1,4	1,3	1,3
Арагон	1,1	1,6	2,7	3,2	2,7
Астуриас	1,0	0,8	0,7	0,7	0,7
Балеарски острови	3,8	3,5	2,9	2,9	3,9
Канарски острови	3,3	5,5	7,1	5,9	5,4
Кантабрия	1,9	1,7	1,4	1,1	1,0
Кастилия и Леон	1,8	1,2	1,1	1,0	1,1
Кастилия – Ла Манча	2,6	2,0	2,0	1,6	1,4
Каталония	3,8	4,0	3,5	3,0	3,2
Област Валенсия	1,3	1,4	1,2	1,0	0,9
Естремадура	0,3	0,4	0,5	0,4	0,4
Галисия	2,2	2,1	1,8	1,7	1,7
Мадрид	2,1	1,8	1,9	1,8	1,7
Мурсия	2,9	2,0	2,0	1,3	2,0
Навара	2,9	2,7	2,9	2,7	2,8
Страна на баските	1,8	1,6	1,3	1,0	1,2
Ла Риоха	1,8	1,6	1,7	1,5	1,8
Испания	2,2	2,2	2,2	2,0	2,0

Източник: Испанската съдебна система в цифри 2010 г.

Средна продължителност на висящите към края на годината производства

Таблица 9. Средна продължителност на висящите производства в наказателните съдилища (в месеци)

Съдилища с наказателна юрисдикция

	2010	2009	2008	2007	2006
Мирови съдилища и първоинстанционни и разследващи съдилища	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Съдилища за непълнолетни	3,5	3,8	3,7	3,6	3,8
Съдилища за пенитенциарен надзор	0,7	0,7	0,5	0,5	0,5
Наказателни съдилища	4,9	4,5	3,8	3,4	3,0
Провинциални съдилища	1,3	1,3	1,4	1,3	1,2
Върховен съд. Гражданска и наказателна камера	1,1	1,0	0,9	0,7	0,9
Централни разследващи съдилища	2,0	2,5	2,8	2,8	3,0
Централни наказателни съдилища	3,7	3,0	1,3	2,0	2,3
Национален съд. Наказателна камера	1,0	1,0	1,3	1,0	1,3
Висш съд. 2-ра камера	2,8	2,9	3,6	2,8	2,9

Провинциални съдилища. Предварителни разследвания

	2010	2009	2008	2007	2006
Андалусия	3,7	3,9	4,6	4,6	4,1
Арагон	5,3	6,2	7,0	6,2	5,0
Астуриас	6,5	6,4	5,6	5,1	6,6
Балеарски острови	1,8	1,8	5,1	9,1	2,7
Канарски острови	4,0	6,6	5,0	5,9	5,6
Кантабрия	6,4	7,5	7,6	5,2	5,7
Кастилия и Леон	2,5	3,1	3,8	3,1	2,2
Кастилия – Ла Манча	5,0	5,3	6,7	5,4	5,8
Каталония	6,4	6,4	6,4	6,7	7,3

Таблица 9. Средна продължителност на висящите производства в наказателните съдилища (в месеци) (Продължение)

Провинциални съдилища. Предварителни разследвания

	2010	2009	2008	2007	2006
Област Валенсия	4,7	3,7	2,9	2,6	2,3
Естремадура	9,7	10,0	8,3	8,7	6,7
Галисия	5,3	4,5	5,0	5,0	4,5
Мадрид	4,2	4,0	3,7	4,0	3,8
Мурсия	7,6	8,7	6,7	5,1	4,4
Навара	5,0	7,9	6,5	6,7	7,7
Страна на баските	6,1	5,0	4,6	5,3	5,2
Ла Риоха	8,7	7,0	9,6	6,4	6,0
Испания	4,4	4,5	4,5	4,7	4,1

Източник: Испанската съдебна система в цифри 2010 г.

Таблица 10. Средна продължителност на висящите производства в провинциалните съдилища (в месеци)

Провинциални съдилища. Дела, гледани от съд с жури

	2010	2009	2008	2007	2006
Андалусия	2,8	2,0	2,1	2,7	2,0
Арагон	2,0	2,6	4,2	1,3	3,0
Астуриас	4,5	2,0	6,0	7,9	7,5
Балеарски острови	1,7	1,5	1,3	1,0	1,7
Канарски острови	3,8	4,0	1,8	2,7	3,7
Кантабрия	3,8	3,4	2,2	4,3	5,0
Кастилия и Леон	2,0	3,6	3,5	1,8	1,9
Кастилия – Ла Манча	3,2	5,3	3,5	3,3	3,3
Каталония	3,8	3,4	3,8	4,1	3,7
Област Валенсия	2,6	2,1	2,2	2,7	2,5
Естремадура	5,0	6,0	4,0	4,8	6,9
Галисия	1,9	2,2	3,2	2,4	2,2

Таблица 10. Средна продължителност на висящите производства в провинциалните съдилища (в месеци) (Продължение)

Провинциални съдилища. Дела, гледани от съд с жури

	2010	2009	2008	2007	2006
Мадрид	3,4	2,4	2,5	3,1	4,0
Мурсия	3,5	2,8	3,3	2,7	4,8
Навара	2,0	2,0	2,0	6,0	11,3
Страна на баските	8,0	6,0	9,6	4,5	4,6
Ла Риоха	3,0	4,0	18,0	18,0	18,0
Испания	3,3	2,9	3,1	3,2	3,4

Провинциални съдилища. Обжалвания по наказателни дела

	2010	2009	2008	2007	2006
Андалусия	0,9	0,9	0,8	0,7	0,6
Арагон	0,5	0,5	1,1	1,7	1,5
Астуриас	0,5	0,4	0,4	0,3	0,5
Балеарски острови	1,9	1,9	1,8	1,2	1,5
Канарски острови	1,6	1,8	3,4	3,2	3,0
Кантабрия	0,9	0,9	0,8	0,6	0,6
Кастилия и Леон	1,0	0,8	0,6	0,5	0,6
Кастилия – Ла Манча	1,5	1,1	1,1	0,8	0,9
Каталония	1,7	2,0	2,0	1,7	1,4
Област Валенсия	0,6	0,8	0,6	0,5	0,5
Естремадура	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2
Галисия	1,0	1,1	1,0	0,9	0,8
Мадрид	1,1	1,0	0,9	1,0	0,9
Мурсия	1,5	1,4	0,9	0,8	0,6
Навара	1,4	1,4	1,3	1,5	1,5
Страна на баските	0,9	0,8	0,8	0,6	0,5
Ла Риоха	0,9	0,9	0,8	0,7	0,9
Испания	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0

Източник: Испанската съдебна система в цифри 2010 г.

Жалби

Таблица 11. Сигнали от граждани по вид

Искове, жалби, предложения и писмени искания за достъп до информация по орган, към който са отправени

	2009	2010	Промяна, %
Звено за съдействие на гражданите към Генералния съвет на съдебната власт	10 839	9 888	-9 %
Други централни органи	2 371	2 214	-7 %
Отдел „Инспекторат“	1 788	880	-51 %
Общо	14 998	12 982	-13 %

Причини за исковете, жалбите, предложенията и исканията за достъп до информация

Причини	Брой	Процент
Свързани с работата на трибуналите и съдилищата	12 433	74,5 %
Несъгласие със съдебно решение	2 379	14,3 %
Въпроси, неспадащи към конкретна категория или несвързани с работата на съда	1 233	7,4 %
Искания за достъп до информация	489	2,9 %
Предложения	107	0,6 %
Изразяване на благодарност	53	0,3 %
Общо	16 694	100,0 %

Причини за исковете и жалбите, свързани с работата на трибуналите и съдилищата

Модерно и открито правораздаване	
Прозрачност	990
Разбираемост	9
Внимателно отношение	4 567
Отговорност пред обществеността	202
Бързина и използване на съвременни технологии	5 347
Общо за модерно и открито правосъдие	11 115

**Таблица 11. Сигнали от граждани по вид
(Продължение)**

**Причини за исковете и жалбите, свързани с работата
на трибуналите и съдилищата**

Правосъдие, защитаващо най-уязвимите членове на обществото	
Защита на жертвите на престъпления	36
Защита на децата	4
Защита на хората с увреждания	94
Имигрантите и правосъдието	13
Общо за правосъдие, защитаващо най-уязвимите членове на обществото	147
Отношения на доверие с правните съветници и адвокатите в съда	
Етично поведение	116
Адекватно информиране на гражданите	4
Обществено финансиране и качество на правосъдието	168
Общо за отношения на доверие	288
Други причини извън Хартата за правата на гражданите	
Практика на професионалните участници в съдебния процес	160
Начин, по който професионалните участници в съдебния процес изпълняват своите задължения	723
Общо за други причини извън Хартата	883
Общо причини, свързани с работата на трибуналите и съдилищата	12 433

- Първите три категории са свързани с Хартата за правата на гражданите в системата на правосъдието

Най-голям брой жалби във връзка с *Внимателно отношение* са провокирали следните права:

- правото на намаляване на времето за чакане (1282)
- правото на уважително отношение (963)
- правото на адекватна продължителност (905)
- правото на чакане и обслужване в помещения, пригодени за тази цел (485)

**Таблица 11. Сигнали от граждани по вид
(Продължение)**

В категорията с най-много случаи – *Бързина и използване на съвременни технологии* – най-голям е броят на жалбите във връзка със следните права:

- правото на бързо разрешаване на въпросите, засягащи гражданите и на информирането им в случай на закъснение (3812)
- правото на получаване на адекватно съставени формуляри (701)

Искове и жалби по правна област (*)

Правна област	Бр. жалби	Процент
Вписване на раждане, брак и смърт	5 804	37 %
Наказателно право	3 678	23 %
Гражданско право	2 083	13 %
Публично право	865	5 %
Гражданско – семейно право	652	4 %
Пенитенциарен надзор	371	2 %
Трудово право	358	2 %
Наказателно – насилие над жени	261	2 %
Административно право	256	2 %
Гражданско – търговско право	99	1 %
За непълнолетни лица	51	0 %
Неуточнена	1 264	8 %
Общо	15 742	100 %

(*) Сектор „Съобщения“ на отдел „Инспекторат“ не предоставя никаква информация за жалбите, които получава, затова те не са включени в таблицата.

Искове и жалби по категория жалбоподатели

По пол

Лице	Брой	Процент
Мъж	8 007	60,0 %
Жена	4 898	36,7 %
Други	258	1,9 %
Юридическо лице	153	1,1 %
Съдебен орган	36	0,3 %
Общо	13 352	100,0 %

**Таблица 11. Сигнали от граждани по вид
(Продължение)**

Правен статут

Жалбоподатели	Брой	Процент
Частни лица	10 811	81,0 %
Практикуващи в сферата на правото	1 178	8,8 %
Лишени от свобода	826	6,2 %
Анонимни	137	1,0 %
Групи/асоциации	95	0,7 %
Фирми	91	0,7 %
Държавни служители	84	0,6 %
Неуточнени и други	58	0,4 %
Съдебни органи	36	0,3 %
Държавни органи	19	0,1 %
Технически звена на Генералния съвет на съдебната система	17	0,1 %
Общо	13 352	100,0 %

Искове и жалби по съдебен орган, срещу когото са отправени

Съдебни органи	Брой	Процент
Първоинстанционен и разследващ съд	3 999	35,4 %
Първоинстанционен съд	2 208	19,6 %
Мирови съдилища	1 113	9,9 %
Наказателен съд	654	5,8 %
Извънреден публичен регистър	635	5,6 %
Съдебен обект	621	5,5 %
Провинциален съд	321	2,8 %
Трудов съд	261	2,3 %
Съд за пенитенциарен надзор	236	2,1 %
Централен регистър за раждане, брак и смърт	276	2,4 %
Административен съд	140	1,2 %
Висш съд	128	1,1 %
Мирови съдии	135	1,2 %
Общи служби	125	1,1 %

**Таблица 11. Сигнали от граждани по вид
(Продължение)**

Искове и жалби по съдебен орган, срещу когото са отправени

Съдебни органи	Брой	Процент
Съд за насилие над жени	96	0,9 %
Търговски съд	86	0,8 %
Съд за непълнолетни	26	0,2 %
Върховен съд	73	0,6 %
Специализиран съд	58	0,5 %
Национален съд	32	0,3 %
Централен разследващ съд	26	0,2 %
Централен съд за непълнолетни	19	0,2 %
Централен административен съд	14	0,1 %
Подпомагач съд	3	0,0 %
Централен военен съд	1	0,0 %
Общо	13 164	100,0 %

Други органи, срещу които са отправяни искове и жалби

Съдебни органи	Брой	Процент
Адвокатски колегии	206	8 %
Бюра за правни съвети	133	5 %
Клиники и институти за съдебна медицина	97	4 %
Прокуратури	87	3 %
Администрация със съдебни правомощия	65	2 %
Генерален съвет на съдебната власт	65	2 %
Други администрации	53	2 %
Затвори	50	2 %
Асоциация на професионалните правни съветници	15	1 %
Държавни органи по сигурността	15	1 %
Комисии за безплатна правна помощ	9	0 %
Бюро жалби	7	0 %
Избирателни комисии	1	0 %

**Таблица 11. Сигнали от граждани по вид
(Продължение)**

Други органи, срещу които са отправяни искиове и жалби

Съдебни органи	Брой	Процент
Конституционен съд	9	0 %
Други	12	0 %
Неуточнени	995	38 %
Общи	800	31 %
Общо	2 619	100 %

Териториално разпределение на съдилищата/съдебните органи

Автономна област	Брой
Андалусия	1 779
Арагон	205
Астуриас	176
Балеарски острови	185
Канарски острови	816
Кантабрия	120
Кастилия и Леон	462
Кастилия – Ла Манча	562
Каталония	1 620
Област Валенсия	1 714
Естремадура	158
Галисия	438
Мадрид	2 744
Мурсия	386
Навара	100
Страна на баските*	333
Ла Риоха	60
Централни органи	518
Военни територии	1
Неуточнени	1 528
Общо	13 905

(*) В Страната на баските съдилищата нямат кутии за жалби. Този факт може да влияе на резултатите.

**Таблица 11. Сигнали от граждани по вид
(Продължение)****Брой удовлетворени жалби и вид предприети мерки**

Вид одобрена мярка	Брой	Процент
Дисциплинарна	26	1,21 %
Материални средства	24	1,11 %
Човешки ресурси	1 190	55,25 %
Организация на съдебния орган	136	6,31 %
Процедурна	774	35,93 %
Прехвърляне към друг компетентен орган	4	0,19 %
Общо	2 154	100,00 %

Източник: Данни за 2010 г. на Звено за обслужване на гражданите към ГССВ.

